

The background of the entire page is a sepia-toned photograph of a landscape. In the foreground, dark, intricate pine branches with needles hang down from the top left, partially obscuring the view. Beyond them, a wide river flows horizontally across the middle ground. The far bank of the river is lined with a dense forest of trees. The sky is a pale, uniform tone. The overall mood is quiet and contemplative.

Пашыфік ДЫДЫЧ

З ПАДЛЯСКАЙ ЗЯМЛІ ПРЫЗВАНЫ...

БЛАСТАВІНЫ ГАНАРАТ КАЗЬМІНЬСКІ,
КАПУЦЫН (1829-1916)

AQUILA BIANCA - ROMA 1993

Пацыфік ДЫДЫЧ

З ПАДЛЯСКАЙ ЗЯМЛІ ПРЫЗВАНЫ...

*БЛАСЛАВЁНЫ ГАНАРАТ КАЗЬМІНЬСКІ,
КАПУЦЫН (1829-1916)*

AQUILA BIANCA

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 152368000002

XV
REGIONALIA

2941(438): 929(438)/18/18 17/2

XV B. 1; 10

Пераклад зрабіў Юлій Мішура.
Карэктар: Андрэй Пятчыц.

Ілюстрацыі паходзяць з архіваў:
Інстытута а. Ганарата Казьмінскага ў Варшаве,
а. Ганорыюша Станіслава Лісоўскага OFM сар.,
п. Рышарда Жэпецкага і ўласных - аўтара тэкста.

Надрукавана з дазволу касцёльных уладаў.

Рым 1993 год.

ЗАМЕСТ УВОДЗІНАЎ

“На ўсім працягу гісторыі ў людзей была містычна акрэсленая вера ў тое, што менавіта іх Бацькаўшчына знаходзіцца ў цэнтры сьвету — але польскае слова “środek” (цэнтр) азначае адначасова і вось кола, і сродак, спосаб: адгэтуль і сёньня бацькаўшчына з’яўляецца натуральным цэнтрам сьвету. (...) Бо Бацькаўшчына — Зямля — дае тое маральнае з’яднаньне, без якога няма нават партый — без якога партыі ёсьць банды і палемічныя качэў’і, што агонь нязгодаў пераўтвараюць у дым выразаў (...) Народ складаецца ня толькі з таго, што адрозьнівае яго ад другіх, але найбольш з таго, што аб’ядноўвае яго зь іншымі”.

Цыпрыян Каміл Норвід

“Кожнае саслоў’е грамадства мае ўласьцівы яму закон: асобна вяскоўцы і сяляне, асобна мяшчане і рамесьнікі, асобна вясковыя дзяўчаты, асобна вясковыя юнакі, асобна адукаваныя асобы і настаўнікі, асобна прадаўцы ў крамах, асобна працуючыя на фабрыках, а другія ў закусачных і крамах служачыя Богу, дапамагаючыя ў шпіталях, ходзячыя па дамах да хворых. І ўсё гэта ўстаноўлена адпаведна патрэбам нашых часоў. І калі Касьцёл гэта паблаславіць, то такі парадак павінен пашырацца на ўвесь сьвет”.

Пракоп Лешчыньскі, OFMCar

“Бог, пасылаючы нас на гэты сьвет на выслугу вечнага жыцьця, вызначае кожнаму якую-небудзь пасаду, што датычыцца сьвятой Яму службы, нейкую асаблівую і выдатную мэту, якая становіцца нашым прызначэньнем. І шчаслівая душа, якая на яе трапіць, якая гэту мэту зразумее і выканае, Бо толькі тады здолее выкарыстаць усе належачыя ўласьцівасьці і дары, дадзеныя ёй галоўным чынам для ажыцьцяўленьня гэнага прызначэньня і толькі тады дасягне той ступені дасканаласьці, якую Бог меў намер ёй даць”.

Бл. Ганарат Казьмінскі, OFMCar

Іншыя справы вядомыя мне дзякуючы інфармацыі Кангрэгацыі па Сьвятых Справах, і ў гэтым я асабіста ўпэўнены. Айцец Ганарат — вялікая постаць. Трэба, каб яго пазнаў увесь Касьцёл”.

Ян Павел II, Папа

З ГІСТОРЫІ ПАДЛЯШША

Блаславёны Ганарат Казьмінскі, капуцын, зь'явіўся на сьвет у Белай — тады званай Княскай, а цяпер Падляскай — 16 кастрычніка 1829 года. Гэта першы Блаславёны, народжаны на Падляшшы, а калі так, тады можа варта спачатку запытацца: а дзе гэта знаходзіцца і чым вылучаецца гэты рэгіён са звыкла гучнай назвай?

Па-першае, трэба заўважыць, што Падляшша належыць да стасункава мала вядомых земляў Польшчы. Ёсьць на тое багата прычын, але найважнейшая зь іх — гэта тое, што Падляшша зь'яўляецца тэрыторыяй суміжжаў! Гэта значыць, што заўсёды выпадала яму быць “kresami”, прахадным месцам, нібы памостам. Ня мела яно ўласнай палітычнай своеасаблівасьці, ніколі не было ўдзельным княствам — ня гледзячы на той факт, што праміж шматлікіх тытулаў польскіх каралёў пералічвалася так жа і годнасьць “князя падляшкага”. Падляшша не ўтварала нават асобнага ваяводства. Існавала, праўда, адміністрацыйная адзінка, названая “województwem podlaskim” звязаная з Драгічынам, але гэта датычыла, аднак, толькі пэўнай часткі Падляскай зямлі. І нарэшце так складаецца, што тое, што можа ёсьць галоўная прычына малай знаёмасьці Падляшша — яго “пагранічнасьць”, яго “быцьцё паміж”, яго характар “памосту” — складае адначасова яго спецыфіку, як геаграфічную, гісторыкапалітычную, культурную, так і рэлігійную. Пачнем ад геаграфіі і этнаграфіі.

Унутранае ўбраньне касцёла Братоў Меншых Капуцынаў у Белай Падляскай

Манастыр Братоў Меншых Капуцынаў у Белай Падляскай

1. Падляшша абдымае землі, якія ляжаць на поўнач ад Любліна, на ўсход ад Варшавы, на поўдзень ад Сувалкаў і Ломжы, на захад ад Ваўкавыска і Бярэсця. Рака Буг спачатку размяжоўвае Падляшша зь Беларуссю, каб далей — пачынаючы ад Нямірава — падзяліць яго на паўночную і заходнюю часткі. Падляшша складаюць раўніны, яно мае трохі азёраў і поўна зеляніны; ня гледзячы на экалагічныя бедствы, захавалася тут багата лясоў, каронаю якіх з'яўляецца Белавежская пушча. Зямля тут не ўрадлівая, таму насельніцтва, акрамя ратаіства, мусіла займацца паляваннем, пазней — пастухоўствам. Многія, карыстаючы значэнне Буга як воднай пуцявіны, а таксама стварэнне Каралеўскага Канала, злучаючага Віслу з Дняпром, займаліся płyтагонствам. З выкапняў адкрыты тут толькі адклады белай крэйды.

У трудных вырунках выпадала жыцці жыхаром гэтай зямлі.

2. А кім былі гэтыя жыхары? Заўсёды людзьмі з паміжжаў. Насельніцтва Падляшша — проста тыповае для краявіду паўзьежжа ці памосту. Падляшша было рубяжамі і для палякаў, і для русінаў, і для ліцьвінаў. Розныя плямёны прыходзілі сюды і адыходзілі, але заўсёды тут хтосьці заставаўся, хтосьці асядаў, прыжываўся. Праміж суседніх людаў мясцовыя жылі ўласным жыццём — і падобным да гэных, і іншым — што ў канцы мусіла мець такі вынік, што выкшталтаваўся тып падляшука з уласнымі традыцыямі, з трохі дзіўным вымаўленьнем і зь вялікай прывязанасьцю да месца, да “тутэйшасьці”. Радаводы паасобных людзей тут пераплецены і вядуць у самыя розныя бакі: у свой час жыло тут шмат караімаў (яшчэ й да сёння сустракаюцца іх старыя дамы, шчытом зьвернутыя да дарогі, і абавязковымі трама вокнамі), не бракавала таксама на гэтай зямлі і чыстай татарскай крыві, а ў малых мястэчках спакойна жылі габрэйскія сем’і.

Адным словам, тут была багатая мазаіка, складзеная з палякаў, беларусоў, украінцаў, ліцьвінаў, габрэяў і татараў, не абмінаючы і цыганоў. І трэба дадаць: як у той шматнацыянальнай і адкрытай для ўсялякай рознароднасьці Рэчы Паспалітай, да ідэялаў каторай усе гэтыя людзі мелі глыбокую прывязанасьць. Бо для ўсіх жыхароў Падляшша былі — і ёсьць — два сталыя пункты адносу, абумоўліваючыя іх тоеснасьць: нагаданая ўжо “тутэйшасць”, ці іх падляская родная бацькаўшчына — і нязьменная сувязь з Польшчай, якая заўсёды станавілася іх палітычнай айчынай. Ужо ў самой сваёй назве — Падляшша — заключана праўда аб падлегласьці Ляхам, як калісьці называлі Палякаў. Канешне, ёсьць такія, што тэрмін “падляшша” выводзяць ад якіхсьці сувязяў зь лясамі. Але, напэўна,

гэта ня так. Гэтыя мясціны зваліся Падляшшам, бо знаходзіліся пад уладай Лехітаў — у адрозьненні ад суседняга з усходу Палесься, якое не заўсёды было пад іх панаваньнем.

3. Такім чынам, ад геаграфіі і этнаграфіі мы прыйшлі да гісторыі Падляшша. Амаль усё цяперашняе тысячагодзьдзе — за выключэньнем міжваеннага дваццацігодзьдзя — Падляшша знаходзілася “суміж”. Паўднёвае Падляшша ў часы першых Пястаў, уваходзіла ў склад дзяржавы Палякаў і з’яўлялася яго паўночна-усходнімі рубяжамі. Потым апынулася ў непадзельным уладаньні Яцьвягаў, племені зь сям’і Балтаў, а потым яго паўднёвая частка нанова ўвайшла пад уладу Пястаў. Зьмена наступіла ў ХІУ веку, калі амаль што цэлае Падляшша было злучана зь Вялікім Княствам Літоўскім. І так ужо засталася да моманту заключэньня Любельскай Вуніі, бо ад той пары, паводле пастановаў Вуніі, паўднёвае Падляшша было прыпісана да Кароны. Паўночна-усходняя частка ўсё ж і далей заставалася ў межах Вялікага Княства Літоўскага. Трэці падзел Польшчы прывёў да чыста сымбалічнага разрыву Падляшша на тры часткі, а межы трох захопаў зьбягаліся над Бугам, пад Неміровам. Яшчэ адну зьмену ў “гранічнай” сітуацыі Падляшша правёў пасля напалеонаўскіх войнаў Венскі Кангрэс, бо паводле яго пастановаў паўночна-усходняя частка Падляшша была інкарпаравана да Расейскай Імперыі. Падляшша жа паўднёвае засталася за Каралеўствам Польскім, званым Кангрэсавым. Толькі пасля першай сусьветнай вайны сітуацыя Падляшша радыкальна зьмянілася: апынуўшыся цалкам у межах Незалежнай Польшчы, стаўшы — у сэнсе новых дзяржаўных граніцаў — амаль цэнтрам Польшчы, яно як бы страціла сваю “крэсавасьць”. Праз 20 гадоў незалежнасьці, ужо ў 1939 годзе, Падляшша вярнулася да даўняй ролі: спачатку, на два гады засталася

Народнае мастацтва на Падляшшы

разарваным напалову праз захопніцкія дзяржавы — пазьней жа, пасля вызвалення зь нямецкай няволі, зноў апынулася на “крэсах” і “паміж”. Так ёсць і па сённяшні дзень.

Зьменлівыя лёсы Падляшша ніколі не змянялі патрыятызму жыўшых тут людзей, ці можна сказаць, што, наадварот, цяжкі лёс толькі ўмацоўваў і паглыбляў патрыятычныя пачуцці. Доказаў таму нязлічона, і выступаюць яны асабліва выразна ў момантах пагрозаў. Ужо ў час швецкага патопу — калі астатнія дзялянкі так лёгка паддаваліся захопніку — тут завязалася канфедэрацыя дзеля барацьбы з паўночным узурпатарам. Тут так жа, праз увесь XIX век, ішла барацьба ў часы чарговых народных паўстанняў. Тут буйна разраслася “акоўская” партызаншчына ў гады нямецкай акупацыі. Акрамя таго, які ж яшчэ рэгіён Польшчы быў багацей арошаны крывёю муча-

*Будынак гімназіі ім. Юзефа Ігнацыя Крашэўскага ў Белай Падляскай
(раней: Бельскай Акадэміі, а потым - Павятовай Школы)*

Вежа старажытнага замку Радзівілаў у Белай Падляскай

нікаў за веру, як не Падляшша — родная бацькаўшчына мужных вунітаў, зацкаваных царызмам? Гэты апошні ўспамін кіруе нашай увагай да гісторыі хрысьціянства на Падляшшы.

4. Хрысьціянства пранікала на Падляшша з розных бакоў. Як быццам бы Падляшша наведваў сьв. Брунон з Квэрфурту, пэўна тут праходзіў пілігрымскі шлях сьв. Яцка Адрованжа, калі той накіроўваўся да Прусаў. Пагранічча Падляшша праявілася яшчэ і ў тым, што хрысьціянства дабіралася сюды ў дзвюх сваіх адрозьненых версіях абраду (хаця ў рамках не разьбітага яшчэ адзінства Царквы), бо часткова прыйшло разам з хрышчэньнем Мешкі I, а часткова жа — з хрышчэньнем Уладзіміра Кіеўскага. На інтэнсіфікацыю распаўсюджваньня хрысьціянства мела дужы ўплыў устанаўленьне архідыяканату ў Лукаве, падлеглага кракаўскай дыяцэзіі, затое ж з’яўленьне праваслаў’я — пасля разьбіцьця царкоўнага адзінства — было абумоўлена сільнымі ў гэтых мясцінах рускімі ўплывамі. Талерантная да вызнаньняў Рэч Паспалітая таксама стварала ўмовы, даючыя магчымасьці ўзнаўленьня дабраахвотнага царкоўнага адзінства. Такім чынам і стала, дзякуючы Вуніі, падпісанай у Бярэсьце пры брамах усходняга Падляшша, што ў канцы прывяло да зьнікненьня праваслаў’я на даўжэйшыя часы.

На Падляшшы не было чутна аб баях, ці рэлігійных канфліктах. Усе жылі ў згодзе між сабою. Мучанікі паміралі ў іншых месцах: на Палесьсі гіне сьв. Баболя, раней на Віцебшчыне аддае жыцьцё сьв. Язафат Кунцэвіч, які толькі ў сваіх рэліквіях “пасяліўся” ў Белай Падляскай, каб нарэшце, пасля гадоў блуканьня, спачыць пад купалам сьв. Пётры ў Ватыкане.

Але прыйшоў час захопаў. Найтрагічнейшы лёс выпаў тады падляскім вунітам: ужо ў 1838 годзе на паўночна-усходніх тэрыторыях, інкарпараваных да

Расейскай Імперыі, пачалося гвалтоўнае прылучэнне вунітаў да праваслаў'я. Паўднёвае Падляшша, каторае ўваходзіла ў склад Кангрэсовага Каралеўства, трохі даўжэй карысталася пэўнымі рэлігійнымі свабодамі — тут захавалася адзіная ў Каралеўстве вуніцкая дыяцэзія, названая хэлмска-падляскай, — але пасля 1874 году пачаліся жудасныя праследваньні вунітаў і на гэтай тэрыторыі. Здаралася, што казакі мардавалі жыхароў цэлых вёскаў, як тое мела месца ў Пратуліне, Палубічах ці Дрэлёве. Вуніты з адвагай, годнаю захаплення, баранілі сваю еднасьць з Апостальскаю Сталіцаю. А калі ў 1905 годзе разыйшлася вестка аб т.зв. талеранцыйным указе, скарыстаўшы гэтую аказію, вуніты вярнуліся да еднасьці з Рымам, пераходзячы на лацінскі абрад, што папярэдне ім было заказана. Гэтым далі доказ вялікай хрысціянскай зрэласьці, якая вернасьць адзінству ставіць вышэй за вернасьць традыцыям абраду.

З лаціннікамі было інакш, гэтыя мелі свой архідыяканат у Лукаве. З часам, калі ўжо з'явілася дыяцэзія ў Луцку, амаль цэлае Падляшша было далучана да яе. Луцкія біскупы да разьдзелу Рэчы Паспалітай, маючы жаданьне рэзідаваць бліжэй да сталіцы дзяржавы, найчасьцей прабывалі ў Янове, калісьці называным Біскупскім, цяпер — Падляскім. Адміністрацыя гэтых земляў пасля падзелаў падлягла ўсялякім пераменам. Такім чынам, паўночна-усходняя частка Падляшша, каторая пэўны час уваходзіла ў склад вігерскай дыяцэзіі, перайшла потым у віленскую дыяцэзію; паўночна-заходняя частка апынулася ў рубе плоцкай і вігерскай дыяцэзіяў, а пасля Венскага Кангрэсу — у рамках сэйненскай і плоцкай дыяцэзіяў. Затое ж тая частка Падляшша, што ляжыць на поўдзень і захад ад Буга, атрымала ўласную дыяцэзію, называную ў той час падляскаю, альбо яноўскаю. Пасля Студзеньскага Паўстаньня гэтая дыяцэзія

Пакутніцтва ўнітаў у Пратуліне

падлягла касацыі, а яе астатні біскуп — а. Беньямін Шыманьскі, капуцын — памёр на выгнаньні. Адраджэньне Польшчы пасля першай сусьветнай вайны прывяло да адраджэньня падляскай дыяцэзіі, а ў сувязі зь перанясеньнем біскупскай сталіцы зь Янава да Седльцаў, гэтую дыяцэзію назвалі сядлецкай ці падляскай.

Сілаю папскай дэцызіі з 1925 году паўночна-усходняя Падляшша ўвайшло ў склад пінскай дыяцэзіі, паўночнае — да віленскай архідыяцэзіі, а невялікі заходне-паўночны акрайчык — да дыяцэзіі ломжынскай. У адносінах да Лацінскай Царквы, вызнаўцы якой складаюць пераважную большасць сярод жыхароў цяперашняга Падляшша, так тое трывае і да сёньня.

Манастыр Братоў Меньшых Капуцынаў, усходняга абраду, у Любешаве

5. Аднак жа Падляшша і далей застаецца прасто-раю мноства рэлігіяў, мноства культураў, і нават нацыянальнасьцяў. У паўночнаўсходняй частцы Падляшша жыве багата праваслаўных, маючых два кляштары (жаночы і мужчынскі). На Падляшшы ўратавалася таксама адзіная тэрытарыяльная вуніцкая парафія візантыйска-сынадальнага абраду ў Касталомах. Тутакі таксама можна спаткаць супольнасьці караімаў, а аб татарых гавораць могількі ў Студзянцы. Жыды, зь якімі апошняя вайна абыйшла найжудасней, маюць на Падляшшы два маўзалеі: у Трэблінцы і Сабібожы.

6. Розныя ёсьць на гэтым сьвеце ўклады культуры: ёсьць развіццё навукаў і мастацтваў, стварэньне новых працаў і захоўваньне старых, перадача культуры сужыцця і культуры звычаю, ёсьць піэтызм да каштоўных традыцый і наватарства мысьлі. Гэткі тып

культурнага ўкладу не чужы людзям Падляшша: гэта тут паўстала ў XVII стагодзьдзі вышэйшая вучэльня, чацьвёртая ў Польшчы, называная Бельская Акадэмія. Гэта адсюль паходзяць і ў гэтай атмасферы ўзрасьлі вялікія польскія пісьменьнікі: Юзеф Ігнацы Крашэўскі і Хенрык Сенкевіч, якія цешыліся рэдкім сярод літаратараў прывілеем кшталтаваньня сумленьня і сьвядомасьці праз перакід памосту праміж адыходзячай у мінуўшчыну шляхецкаю Польшчаю, зь яе рыцарскімі ўзорамі, і нараджаючаюся сучаснаю Польшчаю.

Існуе аднак яшчэ іншы род культурнага ўкладу — і ён такі ж важны, як і папярэдні, а бывае, што ў хвілінах пералому з'яўляецца і важнейшым ад гэнага. Гэта ўклад ахвярнай барацьбы за найвышэйшыя каштоўнасьці, такія як вера і воля. Гэта ўклад пралітай крыві ў іх абарону. На Падляшшы гэта будзе мучаніцкі ўклад вунітаў, ўклад яго жаўнераў, змагаючыхся за незалежнасьць Польшчы, а так жа ўклад крыві жыдоў, змучаных тут праз таталітарнае паганства, уклад мноства знаных і нязнаных асобаў часоў даўніх і пазьнейшых.

Падляшша мае два выразных аблічча — ахвотна робіцца памостам, домам, расчыненым для ўсіх — і ахвотна дзеліцца з астатнімі часткамі Польшчы сваёю крывёю. Гэтае другое ягонае аблічча і складае яго адбітак. Гэтым і слыве. І такім чынам, на сваім адкрытым прасторы, як матэрыяльным, так і духоўным — Падляшша як бы забясьпечыла, хоць у мініяцюры, спадчыну даўней Рэчы Паспалітай, некалі — ня без прычыны — іменаванай Найяснейшаю.

ДОМ КАЗЬМІНЬСКІХ

Радня Казьмінських жыла на Падляшшы пакаленьнямі, пакаленьнямі належачы да тутэйшых. Іхнае радавое гняздо і маёнтак знаходзіліся ў Аст-рамечыне. Дзед Блаславёнага быў вуніцкім капланам, пробашчам і дзеканам у Хлопкаве каля Лосіцаў, жанатым і бацькам сям’і, як тое бывае — згодна з царкоўным правам — амаль ва ўсіх усходніх абрадах Каталіцкай Царквы. Кс. Лявон Казьмінскі, уважліва сочачы за пачынаньнямі Расеі ў адносінах да вуніі, ўжо пасьля першага разьдзелу Польшчы вырашыў зьберагчы свае дзеці ад прымусовага “вяртаньня” да праваслаў’я і таму свайго сына Стэфана найпраўдападобней хрэсьціў у лацінскім абрадзе. Бо дужа клапаціўся аб трываньні ў еднасьці з Рымам.

Стэфан Казьмінскі, пасьля атрымання адпаведнай падрыхтоўкі, выконваў абавязкі павятовага будаўніка ў Белай Падляскай, карыстаючыся там вялікаю павагаю спаўграмадзянаў. Неўзабаве памерла яго першая жонка, і ён ажаніўся ізноў — на жанчыне, якая была на дваццаць гадоў за яго маладзейшая; звалі яе Аляксандра Каль, яна была выхавана спадарствам Дзенбчыньскіх, прэзідэнства з вострава Любэльскага, зь якімі і прыязджала ў ваколіцы Белай — асабліва да Варанца і да Гушлева — каб памаліцца перад сьвятым абразом сьв. Антонія.

У выпадку менавіта такой вандроўкі яны і пазнаёміліся, а потым і... ажаніліся. Другім сынам гэтага шлюбу стаў будучы айцец Ганарат, народжаны

16 кастрычніка 1829 года. Да хросту прымаюць яго дзьве пары хросных бацькоў, сярод іх быў і кс. Барталамей Радзішэўскі, пробашч і канонік зь Белай, будучы кіраўнік дыяцэзіі падляскай. Хлопец атрымаў на сьвятым крыжы чатырох патронаў: Фларэнтына, Вацлава, Яна і Стэфана. Дома называлі яго другім імём, таму паўсюдна ён быў вядомы як Вацлаў.

Часы тыя і навогул былі вельмі цяжкімі, але ў гады дзяцінства Вацлава было яшчэ й цяжэй за звычайнае. Грымнула лістападаўскае паўстаньне, і ў ім загінулі два сыны Стэфана Казьмінскага ад яго першага шлюбу. Пасьля паўстаньня пачаўся перыяд моцнай русіфікацыі, якая агарнула і тэрыторыю Каралеўства Кангрэсавага. Вось у такіх варунках і з такімі цяжкасьцямі малады Вацлаў распачынаў навукі.

Вельмі рана, як толькі споўнілася восем гадоў, ён пайшоў у павятовую, ці інакш — сярэдняю — школу. Аднак Бельскую гімназію яму скончыць не давялося. Гімназія тая — адзіны сьлед ад Бельскай Акадэміі, якая перастала існаваць пасьля трэцяга падзелу Польшчы — карысталася пэўнай павагаю (у яе хадзіў Крашэўскі). Аднак па прычынах, якія дакладна не вядомыя, бацька Вацлава вырашыў пакінуць Белую і Падляшша, нягледзячы на тое, што яго род быў цесна зьвязаны з гэтай зямлёю. Можна таму, што моцна ўжо наступала русіфікацыя. А можна паўплываў на гэты ад'езд і канфлікт, што адбыўся паміж манастыром паўлінаў у Лясной Падляскай і павятовай службаю, у якой працаваў Стэфан Казьмінскі.

Але маглі быць і іншыя прычыны. Ва ўсякім выпадку вынік быў такі, што Казьмінскія пераехалі да Ўлоцлаўка, дзе Стэфан атрымаў такую ж пасаду, што і раней — застаўся павятовым будаўніком. Але ж у Ўлоцлаўку не было гімназіі, і таму хлопцаў — Вацлава і яго старэйшага брата — паслалі ў Плоцк. Па дарозе яны затрымаліся на станцыі, у сваякоў

Аляксандра Казьмінская

Вацлаў Казьмінскі

Леманьскіх. Тут Вацлаў пасябраваў з сынам Леманьскіх — Казімірам — сваім аднагодкам. Казімір адносіўся да рэлігіі абыякава, можа таму ў жыцці маладога Вацлава гэтае сяброўства ўпершыню абуджае праблемы веры. Навукі ж даваліся хлопцу бяз цяжкасцяў, і гімназію ён скончыў ужо ў 1844 годзе, калі яму мінула пятнаццаць гадоў.

Каб працягваць вучобу хлопец едзе ў Варшаву і паступае ў Школу Прыгожых Мастацтваў. Жадаў, як бацька, быць будаўнічым. І ўсё складалася добра аж да 2 верасня 1845 года, калі быў накіраваны лёсам першы вялікі ўдар — раптоўная смерць бацькі. Маладая ўдава, маючы на руках чатырох непаўналетніх дзяцей і карыстаючы з дапамогі радні, адважна прынімае рашэнне: Вацлаў павінен быў скончыць вучобу. А тады прыходзіць наступны ўдар: праз колькі месяцаў пасля смерці бацькі — 23 красавіка 1846 года — Вацлаў арыштаваны і пасаджаны ў варшаўскую Цытадэль. Дзеве гэтых страшных падзей адбыліся тады, калі хлопцу не было яшчэ нават сямнаццаці гадоў...

І сёння дакладна не вядома, за што царская “ахранка” арыштавала Вацлава. Напэўна, адной з прычынаў быў узмацняючыся еўрапейскі рух, набліжаючы Вясну Народаў, а ў краі — настрой на паўстаньне. Але чым жа было вызвана арыштаваньне менавіта Вацлава? Можа гэта было звязана са знаёмствам юнака з Каралём Рупрэхтам, што паходзіў зь Белаі, а ў той час працаваў у канспірацыі? А можа арышт меў нейкую сувязь і з нападам групы паўстанцаў на Пантэон Патоцкага ў Седліцы, дарэчы — ня ўдалым. Дакладна не вядома.

Сёння больш зразумела, адкуль узышло ў душы хлопца зерне пераменаў. Бо вядома, што пазбаўленьне волі вельмі спрыяе душэўнай напружанасці, асмьсленьню спраў веры і бязвер’я, спрыяе нават больш, чым царкоўны пост. Трэба ўзяць увагу і на тое,

А. Ганарат Казьмінські

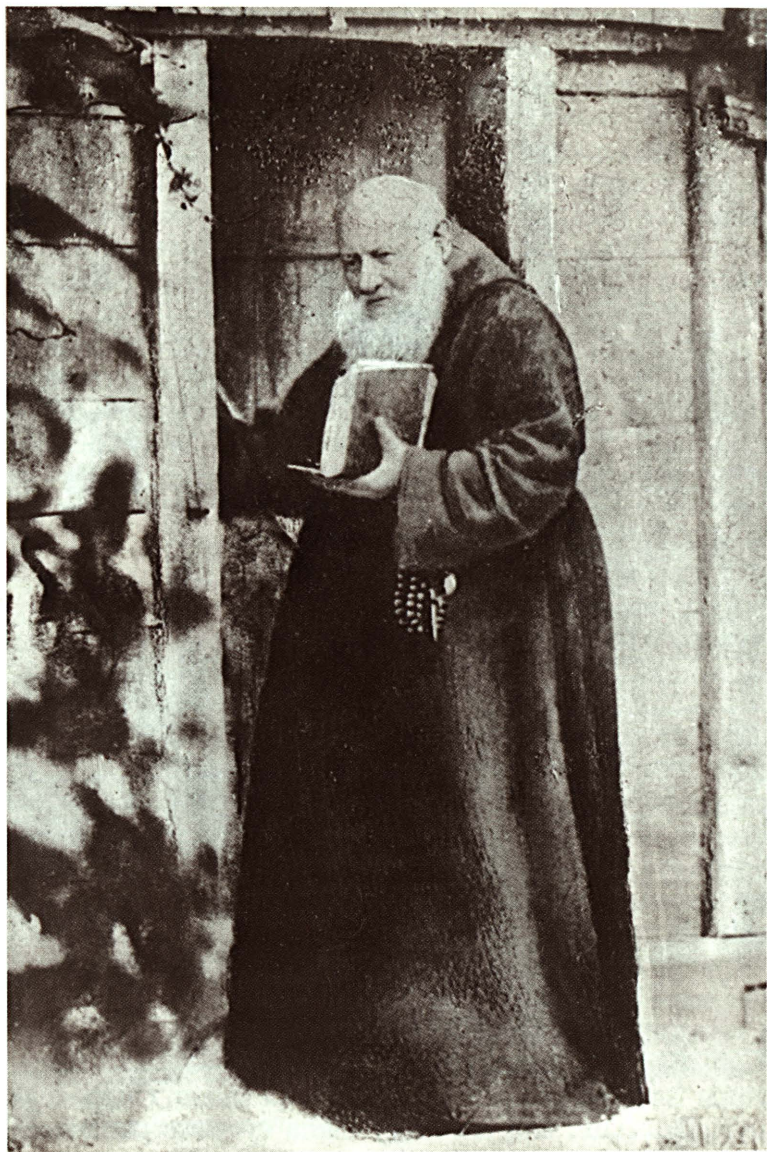

А. Прохар Ляшчыньскі і бл. Ганарат

што страшная разгубленасьць, якую адчуваў малады Вацлаў у заключэньні — а такое здараецца з найбольш уражлівымі, чулымі — дала яму магчымасьць прайсьці вельмі цяжкі шлях ад цемры душэўнага дна да сьвятла вышэйшай духоўнай еднасьці. Пераломны момант наступіў на сьвята Спакоеньня Багародзіцы. Маці Вацлава менавіта ў гэты дзень гораха малілася аб збаўленьні сына. І надыйшоў той сакавіцкі дзень 1847 года, калі ў Пасыйны (Вялікі) тыдзень Вацлаў Казьміньскі пакінуў мury цытадэлі.

Зразумелым вынікам пералому, што адбыўся ў заключэньні, стала споведзь ва Ўлоцлаўскім касьцёле рэфарматараў. Споведзь тая выпала на тыдзень Добрага Пастыра. Такім чынам, яшчэ адну авечку Хрыстос узяў пад сваю апеку. Вялікая радасьць запоўніла сэрцы дзвюх Маці: Нябеснай, заступніцтва якой аказалася так патрэбна, і — Зямной, пшчота якой дапамагла вызваліць сына.

Далей усё ішло сваім шляхам — Вацлаў працягваў вучобу ў Варшаўскай школе. А паваротным пунктам на яго жыцьцёвым шляху сталі, напэўна, тыя веды, што адкрыў хлопцу айцец Прохар Ляшчынскі, капуцын, вядомы кіраўнік душ і ганаровы пісар спраў рэлігійных. У тым годзе папа Піюс IX зараз жа пасля свайго выбраньня абвясціў аб надзвычайным папскім сьвяце. Вацлаў накіраваўся да айца Прохара з мэтай зрабіць сьвяточную споведзь. Здаецца менавіта тады, на гэнай споведзі, малады Вацлаў адкрыў у сабе схільнасьць да закону. Пачуцьцё гэта было спачатку нібы летуценным, але паволі яно зацьвердзілася ў сьвядомасьці хлопца. І ў тым жа самым годзе Вацлаў вырашыў падацца да Ордэна Братоў Меншых Капуцынаў. І як гэта часта бывае, маці яго з гэтай нагоды засмуцілася. Нягледзячы на сваю глыбокую рэлігійнасьць, яна спачатку была супраць рашэньня сына. Можна таму, што спадзявалася на яго дапамогу ў выхаваньні малодшых дзеці, а можна і мела нейкія

А. Ганарат пры кельлі пустэльніка

Спавядальня а. Ганарата ў Новым Месцы

іншыя думкі наконт будучыні любімага сына. Гэта не вядома. Аднак Вацлаў цвёрда трымаўся свайго намеру. Восьмага сьнежня 1848 года ён пастукаў у прыбрамак капуцынаў па вуліцы Мядовай у Варшаве.

За ім засталася школа, сябры, радзіма. Трэба было забыць аб дзіцячых марах і юнацкіх плянах — аб усім, што не датычылася веры, да якой ён спрычыніўся так раптоўна. Адзін толькі Бог быў сьведкаю ўсіх гэных змаганьняў і душэўных ваганьняў. І Бог не пакінуў Вацлава. Бо трэба мець пэўную духоўную моц, каб адыйсьці ад радзімы, дзе было добра. Дзе назаўсёды засталася сэрца. Дзе адчуваеш сябе як дрэва, што ўрасло каранямі ў зямлю. Дрэва з Падляшша.

А. Ганарат у труне

ПРЫЗВАНЬНЕ ФРАНЦЫСКАНЦАЎ

Еўрапейскія дасьледваньні канца 18 - пачатку 19 ст.ст. сьцьвярджаюць, што напачатку 19 стагодзьдзя ад нараджэньня Хрыстова ўзрасла цікавасьць да спадчыны сьв. Францішка з Асызі. На тое ёсьць шмат прычынаў. Адна зь іх, даволі слушная — нанова прачытаньня ў Евангельлі прынцыпы роўнасьці, братэрства і вольнасьці, нягледзячы на палітычныя гульні вакол іх, усё ж засталіся на сьцягах. Але да рэчаіснасьці простых людзей яны мелі малае дачыненне. Тыя, як і раней, засталіся залежнымі ад несправядлівых пачынаньняў і войнаў, што вялі моцныя і багатыя гэтага сьвету.

Яшчэ раз прыйшло пацьверджаньне таго, што мэта не апраўдвае сродкаў. На шчасьце, менавіта ў той час узгадалі аб спадчыне сына Пятра Бернардонэ. І пры яе дапамозе пачаўся пошук новых шляхоў зышчаньня евангелічнага пасланьня.

Вацлаў Казьмінскі знаходзіўся ў асаблівым стане, бо ўся яго маладосьць як бы зраслася з францысканскім духам: так было ў Белай Падляскай, дзе з самага маленства ён меў магчымасьць прыглядацца да сыноў сьв. Францішка, што жылі і працавалі пры касьцёле сьв. Маці Божай Анёльскай, зараз званым у імя сьв. Антонія; такім парадкам паўтарылася і ва Ўлоцлаўку, дзе Вацлаў пазнаёміўся з Ордэнам Рэфарматараў. І ўрэшце рэшт

у Варшаве ён трапіў у Ордэн Братоў Меншых Капуцынаў — адну з маладзейшых галінак, што так буйна парасьлі на дрэве Францысканскім.

Выходзіць, што сьвяты з Асызі заўсёды быў разам з Вацлавам. Таму нядзіўна, што ў сваіх пошуках і дасьледваньнях Вацлаў шмат разоў знаходзіў сьлед узьдзеяньня слова Францішка на думкі і пачынаньні простых людзей. А калі нарэшце яму самому прыйшлося зацьвердзіць для сябе той ці другі шлях, Вацлаў пайшоў па ўмбрыйскай сьцежцы, знаёмай яму ад Братоў Меншых Капуцынаў. Можа здзівіць тое, што Ордэн гэты як бы толькі тады ўладжваецца ў Польшчы. Утварыўся ён яшчэ на пачатку XVI стагодзьдзя, але да Польшчы прыйшоў толькі ў часы караля Яна III Сабескага. Шлях гэты быў даволі доўгім, бо якіх толькі цяжкасьцяў у той час не бракавала Рэчы Паспалітай — дайшло нават да падзелаў.

Францысканскія рэфарматары, у капуцынскіх габітах, мелі сваёй мэтай аднавіць прачытаньне евангелічнага ўзору і шчыра імкнуліся ўвасобіць іх слова ў жыцьцё. Такая ж была і грамадзкая патрэба, у тым жа накірунку аб'ядноўвалі свае чаканьні рэлігійныя людзі. Кожнаму чалавеку блізка ўсё тое, што істотна, праўдзіва, згодна са сталымі традыцыямі, а што ўжо казаць пра такую чулую натуру, як Вацлаў Казьмінскі? Яго воля прайшла выпрабаваньні ў агню пакутаў, і розуму не бракавала адвагі ў размове, калі нешта трэба было змацоўваць довадамі.

Тым больш, што Капуцынскі ордэн даволі хутка прайшоў шлях уладкаваньня і добра прыжыўся на польскай глебе; пусьціў свае карані ў народзе, існаваў учора, сёньня, а таксама стаў дапамагай на шляху да будучыні. Часы тыя не былі лёгкамі: шмат было хваляваньняў, людзі таміліся ў няволі. І браты

Алтар сьв. Фелікса ў касьцёле Братоў Меншых Капуцынаў у Варшаве, цалкам спалены падчас Варшаўскага Паўстаньня

францысканцы мусілі зразумеці, што посьпех іх місіі залежыць ад таго, ці здолеюць яны быць разам з пакутуючымі і прасьледаванымі, збаўленымі волі і выгнаньнікамі. І пачалі дзейнічаць. Іх кляштарны прыбрамак хутка адчыняўся на кожны голас бяды і няшчасьця. Галадаючыя карміліся на іх кухні. Францысканцы наведвалі хворых, падымалі дух замаркоціўшыхся, пасьпяшалі за брамы вязьніцы з Хрыстом, зь Яго надзеяй і прабацэньнем, свой дух і цела ўзмацнялі малітваю. Касьцёлы трымалі адчыненымі: заўсёды былі падрыхтаваныя да службы пры алтары, у спавядальні, пры амбоне — заўсёды мелі нешта да ахвяраваньня з багатай спадчыны евангелічнай, бо, згодна з патрабаваньнямі бядака, для сябе пакідалі не шмат.

Вацлаў крытычна прыглядаўся да кляштарнага жыцьця; бо шмат гора спазнаў ён, пакуль быў яшчэ малады! З упэўненасьцю думаў ён аб Божай хвале, памятаў аб прызваньні да сьвятасьці “зь якой-небудзь ахвярай”, і, як мала хто іншы, чуў як б’юцца сэрцы пабрацімаў, землякоў. І яго агортвала полымя вольнасьці, і ён быў гатовы “цярпець за мільёны”. Але ў тыя часы было вельмі цяжка зрабіць выбар між тым ці іншым кірункам. І выбар Вацлава прыйшоўся на маяк веры: ён пайшоў на ягонае сьвятло і прыйшоў да капуцынскага кляштару ў Любартаве, дзе тымчасам мясьцілася паслушніцтва. Шлях з Варшавы ён прайшоў пеша і каля кляштарнага прыбрамка стаяў ужо 18 сьнежня 1848 года. І ад таго моманту ўсё як бы своеасабліва прысьпешылася, бо ўжо 21 сьнежня Вацлаў праходзіць цэрамонію апрананьня ў манаскі габіт і атрымоўвае новае імя — Ганарат, бо на наступны дзень у літургічным календары прыпадала спамінаньне гэтага сьвятога.

Хутка праляцеў гадавы выпрабавальны тэрмін, калі Вацлаў-Ганарат прыглядаўся да капуцынскага

братэрства, а Ордэн — да Вацлава! Як жа інакш выглядала гэта сызнутры! Трэба было зрабіць нейкія асабістыя папраўкі ў папярэднім вобразе кляштарнага жыцця. Інакш і быць не магло, бо ўстанаўленьні ордэнскія не зьяўляюцца нязьменнымі; сваю меру і адзнаку яны атрымліваюць у жыцці і жыццёвых выпрабаваньнях. А таму паслушніцтва дала Ганарату магчымасьць лепшага ўчытаньня ў Статут сьв. Францішка і цярплівага адкрыцьця капуцынскага харызмату — у дзеяньнях Ордэну, наўкол сябе і ў сабе.

Марай Казьмінскага было жыцьцё ордэнскае, як яно ёсьць; ён ня браў на ўвагу тую разнагалосіцу, што адчувалася ў таемстве сьвяшчэньніцкім. Яго імкненьне было чыстым, ён жадаў аддаць сябе ў рукі Божыя, пасьвяціць сябе Валадару бяз рэшты. Бо гэта самае найважнейшае для манаскага прызваньня. Ці ж можа быць, што мілейшае Богу за падуладнасьць Яго волі, за адданасьць Яму цалкам? Менавіта так гэта разумеў малады паслушнік. А калі старэйшыя прапанавалі яму распачаць вучобу ў філасафічна-тэалёгічнай школе, каб падрыхтавацца да пасьвячэньня на сьвятарства, ён даў згоду, бо на тое была воля Божая!

У той самы год пачатку паслушніцтва Ганарат злажыў манаскія часовыя абавязкі і падаўся да Любліна, дзе тады мясьціўся дом Польскай Капуцынскай Правінцыі. Там жа 18 сьнежня 1850 года ён злажыў на сябе манаскі абавязак поўнасьцю. А ўжо ў наступны год бр. Ганарата можна было ўбачыць у Варшаве, вывучаючым тэалёгію ў сямінарыіскім аб-ойме, пад кіраўніцтвам прафесараў ордэна, што зваліся лектарамі. Увесну 1852 года Ганарат прынімае сьвячэньне субдыяканату і дыяканату, што спалучалася з абавязкам пэўнай практыкі духоўнага пастыра. Для Ганарата вельмі важным момантам становіцца першае казаньне, прачытанае ў Варшаве, 20 мая 1852 года, у прысутнасьці сваёй маці і родных.

Фігура Маці Божай Бязгрэшнай, пасьвечаная праз а. Ганарата ў Ружанцы (сёньня знаходзіцца ў Адамполю, каля Ёлодавы)

Відаць, казаньне было добрае, бо Ганарат атрымаў шчырыя віншаваньні ад братоў, ад родных і ад усіх астатніх удзельнікаў майскага набажэнства. І наогул не было такога адчуваньня, што прызнаньне слухачоў было абумоўлена толькі іх ветлівасьцю, адпаведнай моманту — яно мела сваё аб'ектыўнае абгрунтаваньне, аб чым пераканана сьведчыць пазьнейшая дзейнасьць Казьмінскага.

Ганарат, падаўшыся да манастыра, меў ужо за сабой гады вучобы ў Школе Прыгожих Мастацтваў. Факт гэты не застаўся без увагі старэйшых ордэна, якія даручаюць маладому манаху выкладаць для сваіх таварышоў семінарыстаў. Ужо на атрыманьні дыяканату, але яшчэ раней за сьвяшчэнства, увесну 1852 года Ганарат афіцыйна прызначаны лектарам, ці прафесарам у Капуцынскім Тэалёгічным Інстытуце ў Варшаве. А ў хуткім часе ён будзе прызваны на пасаду правінцыяльнага сакратара. Штараз працы прыбывала ўсё больш, а Ганарат ня меў намеру берагчы сябе, як бы прадчуваючы, што засталася зусім мала часу для ордэнскай дзейнасьці ў адносна вольных умовах.

Пасьвячэньне сьвяшчэньніцкае Ганарат прымае 27 сьнежня 1852 года. Да вышэй азначаных абавязкаў далучаюцца новыя: чытаньне казаньняў, спавяданьне, адпраўленьне сьвятой Імшы і іншых набажэнстваў, наведваньне хворых і вязьняў. Праз нейкі час Ганарат будзе ўзначальваць варшаўскі манастыр, удзельнічаць у кіраваньні ордэнскай правінцыяй. Працы айцец Ганарат не цураўся ніколі, але арганізм яго пачаў бунтаваць і ўрэшце рэшт аслабеў. Надышоў час адпачынку; улада высылае руплівага манаха ў вёску, да прыязных сваякоў любеньскіх і замойскіх. Там, на Падляшшы, а дакладна ў маёнтках Коляна і Ружанка, ён лечыць свае легкія. З таго знаходжаньня захавалася дзіўная памятка, а менавіта — класічныя фігура маці Божай

Бязгрэшнай, што была выканана варшаўскім рэзьбярм Канстанцінам Гэглям і разьмешчана спачатку на прасторным дзядзінцы ў Ружанцы, а ў першую сусьветную вайну перанесена да памеснага парка ў Адамполю каля Ўлодавы. Гэтую фігуру, у сьвята Маці Божай Грамнічнай 1858 года, урачыста пасьвяціў а. Ганарат.

Нягледзячы на вялікую працу, Блаславёны клапаціўся, каб дакладна захоўваць манаскі парадак дня, бо сакрэт асабістых дасягненьняў заключаны ў добрай арганізацыі. Ганарат памятаў аб гэтым і не шкадаваў часу для сумеснай малітвы, роздуму, еўхарыстыі і духоўных чытаньняў; і да гэтых крыніцаў пасьпяшаў ахвотна, адыходзячы ўмоцнены на духу і на целе. Не хацеў быць скупым адносна добрага Бога, бо колькі ж ад яго атрымаў ласкі! Ня толькі глядзеў на Статут Ордэна, але і дадаваў да яго ад сябе, часта адпраўляўся на пакланеньне да Сьвятых Дароў; ніколі не забываўся на Ружанец, і розныя пакаянныя практыкі былі яму звыклія.

АПОСТАЛЬСКАЯ ДЗЕЙНАСЬЦЬ

Напачатку другой паловы XIX ст. перш за ўсё вызначыліся пэўныя зьмены ў сістэме кіравання Каралеўствам Кангрэсавым, якія ў будучым — пасля месяцаў ваганьня — перарасьлі нават ня столькі ў прыхільнасьць да надта строгіх метадаў, колькі ў грубы прыгнёт усяго польскага і каталіцкага. Але раней за гэтыя падзеі а. Ганарат зь вялікім захапленьнем займаўся пастырствам. І на тое былі прычыны: бо, па-першае, ён увесь час адчуваў сябе неафітам, для якога стараннасьць і руплівасьць выступаюць як пэўныя абавязкі, а, па-другое, была вялікая патрэба ў дзейнасьці духоўнага пастыра. Як звычайна, вельмі важнай была справа выкладаньня катэхізму, і настаўніка рэлігіі заклікалі дырэктаркі шмат якіх жаночых гімназіяў. І а. Ганарат выкладаў рэлігію ў гімназіях, дзе вучыліся і выхоўваліся маткі, жонкі і дачкі будучых паўстанцаў. Хадзіў таксама па розных дзіцячых прытулках, памятаў і пра выхавацеляў.

Але духоўныя патрэбы — гэта быў толькі адзін бок медаля, другі ж складалі матэрыяльныя праблемы. Бо Кангрэсавае Каралеўства, вынішчанае кантрыбуцыяй, знаходзілася ў вельмі гаротным стане; шмат сустракалася сіротаў і засмучоных удоваў — то былі жывыя сьведкі Лістападаўскага Паўстаньня; вялікая колькасьць сем'яў ня мела магчымасьці забясьпечыць

Касцёл Братоў Меншых Капуцынаў у Закрочыму

належае ўтрыманьне і выхаваньне сваіх дзяцей. Прад а. Ганаратам адкрылася новае поле працы, аднак жа аднаму чалавеку выканаць яе было немагчыма. Тады Казьміньскі наладжвае дакладнае супрацоўніцтва з Варшаўскім Таварыствам Дабрачыннасьці, а калі адзін зь яго выдатных дзеячоў — Станіслаў Яховіч — памірае, а. Ганарат праводзіць яго цела на могілкі і там прамаўляе казаньне аб грамадзкай дзейнасьці, а дакладна — аб руплівым працаўніку, клопат якога аб бліжнім вырас з глыбокай веры.

Здаецца аднак — гледзячы праз пэўны час — што слова казаньня а. Ганарат накіроўваў перш за ўсё да сябе, бо з таго часу і назаўсёды ён застаўся бліжнім да грамадзкіх справаў. Пазнаньне такога роду праблематыкі і паглыбленьне ў яе будзе прыносіць плён ўсё жыцьцё, а асабліва дапаможа пры арганізацыі новых ордэнскіх супольнасьцяў, калі ён здолеў абдумаць звышнатуральныя матывіроўкі і вылучыць грамадзкія прадумовы стварэньня такіх супольнасьцяў. А датычылася гэта даволі распаўсюджанай праблемы духоўнага пастырства жанчынаў.

Такім чынам, нагадайма відавочную рэч — напалеонаўскія войны, а потым Лістападаўскае паўстаньне і шматлікія менш важныя вызваленчыя парывы асірацілі вялікую колькасьць сем'яў, дзе цяжар адказнасьці за родны ачаг апусьціўся ня толькі на плечы, а бадай у сэрцы жанчынаў. Яны засталіся захоўваць польскую зямлю, народны побыт і каталіцкую веру. Памочнікаў мусілі чакаці цэлыя гады, а аб заступніцтве — не было размовы. Тым кабетам не бракавала ані веры, ані мужнасьці. Гэта аднак ня значыць, што яны страцілі ўсякую ахвоту і не паддаваліся слабасьці. Ім вельмі патрэбна была дапамога!

Ня ўсе пастыры аднак усьвядомілі гэтую сітуацыю.

Але ад увагі айца Беньяміна Шыманьскага, капуцына, ня скрыўся лёс удоваў, матак, сёстраў ці дачок — ахвяраў барацьбы за вольнасьць і веру; менавіта ён у пэўнай ступені распачынае гэта нетыповае духоўнае пастырства — пастырства жанчынаў. Па яго сьлядох пойдзе а. Ганарат. Такая дзейнасьць аказалася вельмі неабходнай у Польшчы, як сасмаглай глебе неабходны дождж. Праца гэта спалучалася з храмамі, бо знайсьці іншыя прасторы — адносна свабодныя — было ў той час складана. Але яна таксама не абмяжоўвалася толькі рэлігійнымі набажэнствамі, хаця духоўна заключалася ў іх.

Асаблівыя пытаньні стаялі прад рэлігійнымі таварыствамі, даступнымі для сьвецкіх. Яны давалі духоўную і псіхічную апору для стаўшых адзінокімі ў часы смуты жанчынаў, палягчалі душэўныя пакуты, падводзілі да паглыбленьня рэлігійнага жыцьця і дапамагалі полькам у выкананьні іх грамадзянскіх абавязкаў.

Настаў залаты век распаўсюджваньня францысканства, ці Трэцяга Ордэна, звычайна званага Сьвецкім Францысканскім Ордэнам; рух жа гэты нарадзіўся ў сьвецкай структуры пад уплывам прыкладу Бедака з Асызі і стаў спробай дасягненьня вялікай адказнасьці за веру і маральнасьць. І ня толькі, бо тэрцыяры таксама стараліся поўнасьцю далучыцца да прароцкае місіі Касьцёла, дбалі аб пашырэньні абсягу апостальскай дзейнасьці. У такім духу а. Ганарат выходзіў сьвецкіх нашчадкаў сьв. Францішка. У сваіх лістах, казаньнях і канфэрэнцыях ён падкрэсьліваў адказнасьць усіх сьвецкіх каталікоў за пасьпяховасьць выратавальчай місіі Хрыстуса і Касьцёла.

Бо хрысьціянскі спосаб жыцьця - самая першая форма выкладаньня Евангелья, а ён быў даступны ва ўсе часы і пры любых акалічнасьцях. Для тых людзей, для якіх сьвятар быў недасягальным, а

Касьцёл і манастыр Братоў Меншых Капуцынаў у Закрочыму

Евангелье вандравала па руках “пад страхам”, Хрыстос мог бы дайсці да шмат людзей праз да-сягненне гэнага спосабу жыцця. Спадчына Францішка ізноў аказалася прыдатнай і паспяховай. А яго адкрытасць да Бога і чуласць да чалавека, існаванне ў духу сыціпласці, бескарысьлівасці і радасці зноў аказаліся каштоўнасцямі, зь якімі кожны з нас таксама павінен лічыцца.

Тэрцыярскім справам а. Ганарат прысьвяціў шмат часу, клапаціўся. І ў лістах памятаў аб іх, асабліва ж тады, калі атрымаў прызначэнне — на краёвага дырэктара Трэцяга Ордэна, а ў 1859 годзе ад галоўнага капуцынскага чыну атрымаў надзвычайныя правамоцтвы адносна той жа францысканскай сям’і. У наступныя жа гады грунтоўную апору ён знойдзе

Манастыр Сёстраў Клярыскаў - Капуцынкаў у Пшаснышу

Родны дом Сёстраў Сэрцанкаў у Новым Месцы

ў канстытуцыі Лявона XIII — “Misericors Dei Filius” (1883) і ў іншых дакументах Касьцёла.

Гэтаксама і касьцёльная навука — побач з асабістым вопытам — становіцца моцным фундаментам для марыйнасьці а. Ганарата. Упершыню гэта было выказана ў пастанове Піюса IX аб абвяшчэньні дагмату аб Бязгрэшным Зачацьці Маці Божай (була - “Ineffabilis Deus” ад 8.XII.1854), а таксама ў асабістых выступленьнях Лявона XIII, які так пасьпяхова пасадзейнічаў ажыўленьню малітвы ружанцовай (пар. энцыкліку “Adjutricem populi” ад 5.IX.1895). Тым больш, што Маці Найсьвяцейшая таксама не застаецца абьякавай і ў Лурдзе, і ў Ля Салеце, і ў Гетшвалдзе перадае сваі пасланьні сьвету. Усё гэта мела вялікі ўплыў на разьвіцьцё марыйнай духоўнасьці ў жыцьці а. Ганарата, падставы якой ён атрымаў яшчэ ў роднай хаце. Бо ў яго дзяцінстве было шмат паломніцтваў да сьвяцілішча Маці Божай Лясьнянскай; Маці Божай ён прыпісваў і сваё вызваленьне з Цытадэлі, як і паварот да здароў’я.

А. Ганарат знаходзіўся ў асаблівым стане, бо меў магчымасьць разьвіваць сваю марыйнасьць, абапіраючыся на дзьве традыцыі: францысканскую і польскую. Першая, пайшоўшая з Парц’юнкуля, вучыла любові і міласэрнасьці; другая ў той жа час узмацняла веру і трываласьць; а разам яны давалі ўзор марыйнасьці, сталай і пасьпяховай. Такой марыйнасьці патрабавалі палякі, але да гэтай жа марыйнасьці вёў далёкі шлях, і не заўсёды яму дапамагала тое, што адбывалася ў храмах, дзе даволі часта яшчэ мела месца звычайная набажнасьць. Таму зразумела, чаму блаславёны зьвяртаў столькі ўвагі на справу паглыбленьня набажэнства ў гонар Божай Маці.

У Бязгрэшнай ён бачыў нашу агульную Збавіцельку і Пасрэдніцу, дзякуючы дапамозе якой мы маем магчымасьць лягчэй і хутчэй набліжацца да Ісуса;

злучацца зь ім — добрасумленна выконваючы, хаця б у меру магчымасці — наша жыццёвае прызвание. Ня трэба было пераконваць а. Ганарата ў значэнні набажных практык у фарміраванні марыйнага характару — для поўнага хрысціянскага раскрыцця чалавека. Ён заўсёды прымаў удзел ў маёвых набажэнствах, якія ў гэты час — дзякуючы адной з ініцыятываў капуцынаў — пачалі распаўсюджвацца ў Каралеўстве. Але выключную ролю ўсё ж прыпісваў малітве ружанцовай — асабліва злучанай з Ружанцовымі Суполкамі. І на тое былі падставы, бо, па-першае, адчуваў добры душаўратавальны ўплыў Жывых Ружаў; а па-другое — бачыў, які глыбокі зьмест мае ружанцовая малітва, як яна дапамагае разумець і выконваць евангелічнае пасланьне. Апрача таго, малітва гэта бараніла ад самотнасці і вызваляла ад самахвальства ва ўсіх яго формах; яна дапамагала аб'ядноўвацца. А ў той час гэта мела выключнае значэнне.

Відаць, патрэба ўспрымання ўздзеяння Сьвятых Дароў закладзена ў самім духу польскага народа. Бо ніколі не было размовы аб перавазе каталіцызму над польскасцю, ці польскасці над каталіцызмам. Ужо само падляскае паходжаньне а. Ганарата паставіла яго ў баку ад такіх арыентацый. Бо справа датычылася сапраўды больш важнай праблемы для народа, пазбаўленага палітычнай еднасці — каб пазьбегнуць духоўнага і маральнага распаду самасьвядомасці быцця наогул. І ў гэты цяжкі час хто ж здолеў бы падтрымаць і дапамагчы лепш за Маці, што вяла людзей да Бога, узмацняла ўзаемны давер і веру паміж вандруючымі дзецьмі, якія ўжо ад веку ідуць усе да адной мэты.

Блаславёны вельмі ўважліва сачыў за ўсім тым, што датычылася функцыянавання санктуарыума. Балюча перажываў тыя патрасенні, якія так аслабілі Ясну Гору. Заклікаў увесь народ не падаць духам, а

Манастыр Братоў Меншых Капуцынаў у Новым Месцы

Грабніца а. Ганарата ў бакавой капліцы касцёла ў Новым Месцы, дзе астанкі знаходзіліся ад 1875 да 1988 года

звярнуцца да Маці Божай. Прапанаваў усталяваць сьвята Яснагурскай Мадоны і да гэтай падзеі апрацоўваў літургічныя тэксты для служэбніка і трэбніка.

У жыцці а. Ганарата Бязгрэшная адыгрывала асобную ролю — як Тая, у якой ён вучыўся ўменьню разумець знакі часу, што для ўсёй яго дзейнасьці мела вялікае значэньне. Бяз гэтага дару — не вядома, ці песьціліся б мы сьнежня яго ўсхваленьнем на алтары і ці быў бы сэнс звароту да яго спадчыны?!

Аспект францысканскі і марыйны вобраз збаўленьня — роўна прысутнічалі ў штодзённай дзейнасьці Блаславёнага. Ён рана пачаў чытаньне Слова Божага і гэта не абмяжоўвалася рамкамі варшаўскага касьцёла. Верны капуцынскай традыцыі ён удзельнічаў у правядзеньні парафіяльных місіяў у Парчэве і Стэндыні, на тэрыторыі падляскай дыяцэзіі. Да гэтай жа дыяцэзіі ён адправіўся і другім разам — па запрашэньню капуцына, званага біскупам падляскім — а. Беніяміна Шыманьскага, каб у 1859 годзе прачытаць казаньне з катэдры, з нагоды прывозу рэліквіі сьв. Віктара. У наступным годзе а. Ганарата можна было ўбачыць у Любліне, дзе ён казаў Слова Божае пры пасьвячэньні капліцы Маці Божай Бязгрэшнай, дабудаванай да капуцынскага касьцёла.

Прамовы а. Ганарата былі простымі, зь яснай унутранай структурай. Адзначаліся грунтоўнай аргументацыяй, як біблейскай, так і тэалёгічнай. Прапаведнік ахвотна карыстаўся сучаснай яму літаратурай і ніколі не цураўся прапановаў нейкага практычнага прымянення; іначай і не магло быць, бо ён паходзіў з францысканскай школы. Сьнежня, чытаючы прамовы а. Ганарата, здаецца, што яны занадта ўжо доўгія. Але ў тых часы, калі ня ведалі тэлевізіі, можа быць людзі былі больш цярплівымі і... здольнымі да ўспрымання.

Канец прапаведніцкай дзейнасьці Казьмінскага палажыла ліквідацыя манаскіх ордэнаў, праведзеная царскай уладай у форме рэпрэсіі за студэнцкае паўстаньне. Пад гэтую ліквідацыю падпаў і варшаўскі манастыр капуцынаў, а манахі аказаліся выкінутымі на вуліцу. І так у 1864 годзе а. Ганарат трапляе ў Закрочым, а затым з 1894 года — у Новае Месца. Але свабодна чытаць казаньні яму не дазвалялася. Можна было і лепей, таму што змучаная зямля і засмучонае сэрца патрабуюць чагось іншага. А калі нельга сказаці поўную праўду, дык лепей ужо маўчаць!

Затое да канца свайго жыцьця а. Ганарат верна служыў у спавядальні. Гэта вельмі цяжкая і мала прыкметная для асяродзьдзя паслуга. Больш таго, не заўсёды ўдзячная; ад такога вопыту ня быў звольнены і Блаславёны, і драма Фэліцыі Казлоўскай зьяўляецца паўсюдна вядомым гэтаму пацьвярджэньнем. Аднак жа а. Ганарату не магло бракаваць ані цярыплівасьці, ані разважлівасьці, каб ужо ня ўзгадваць аб самаахвярнасьці.

Першыя гады сьвяшчэнства, напоўненыя вонкавай дзейнасьцю — да кіраўніцтва ордэнам уключна — не спрыялі спавядальнай практыцы. Але, нягледзячы на

Падрыхтоўка да сьмерці ідэйнага вязьня

гэта, а. Ганарата, адданага “кіраўніцтву душаў”, можна было спаткаць ўжо ў Варшаве. Іншы раз ён здаваўся занадта цвёрдым, рыгарыстычным, але што б там ні было, стараўся заўсёды зразумець прыйшоўшага да яго, накіраваць яго на шлях да Божай Міласэрнасьці. І пры тым не пазьбягаў рашучых думкаў і канкрэтных уздзеяньняў. Бо меў асабістую, бадай Божую іскру, таму і колькасьць шукаючых у яго споведзі ўвесь час узрастала. Вестка аб барадатым спавядальніку штораз разносілася ўсё далей.

Яшчэ ў варшаўскі перыяд а. Ганарат перажыў вельмі цяжкія хвіліны на споведзі; датычылася тое пераважна паслугі адносна засуджаных. Да абавязкаў капуцынаў належала духоўная апека над імі, як і клопат аб усіх зьняволеных. І так выпала а. Ганарату рыхтаваць да сьмерці свайго манаха-сабрата, капелана аднаго з паўстанчых атрадаў — а. Агрыпіна Канарскага, асуджанага на сьмерць праз царскі загад і павешанага ў Варшаве на скатах Цытадэлі ў дзень 12 чэрвеня 1863 года. Гэта сьмерць не магла ня ўзрушыць сумленьня, бо вядома ж было, што а. Агрыпін з поўнай сьвядомасьцю ахвяраваў сваё жыцьцё на алтар Бацькаўшчыны.

У наступным годзе а. Ганарат разам з чатырма другімі капуцынамі ізноў знаходзіўся ў Цытадэлі, каб спавядаць прад экзекуцыяй пяць членаў Народнай Рады на чале з Рамуальдам Траўгутам. Раніцай 5 жніўня 1864 года а. Ганарат рыхтаваў на сьмерць зусім яшчэ юнага Яна Езёраньскага, якому ледзьве споўнілася 21 год і ў якога засталася такая ж маладая жонка з двума маленькімі дзяцьмі. Такія выпрабаваньні не маглі не паўплываць на псіхіку, яны накіроўвалі волю Блаславёнага на яшчэ больш старанную службу Бацькаўшчыне.

У гэты час а. Ганарат заставаўся ў Закрочыму, дзе — уласна кажучы — абсяг яго ўплыву мог бы

паменьшыцца, але гэтага ня здарылася; тысячы людзей пасьпяшалі да Закрочыма, а затым да Новага Месца, у пошуку харызматычнага спавядальніка. І тое, што не ўдалося зрабіць царскім уладам, якія прагнулі зачыніць, ізаляваць а. Ганарата — завяршылася праз спавядальню, якая зрабіла Блаславёнага сапраўды вязьнем Божай Міласэрнасьці і чалавечых слабасьцяў.

Яшчэ ня так даўно, кс. Уладыслаў Патоцкі, што памёр у Ганёндзу у 1983 годзе, апошні сьвятар тэрэшпольска-саратаўскай дыяцэзіі, з нотай зьдзіўленьня ўзгадваў, як яго бацька падаўся да Новага Месца, каб там спавядацца ў а. Ганарата. Той факт, што для гэтага трэба было перамагчы трохсоткіламетровы шлях толькі ў адзін бок — і гэта пры сродках перамяшчэньня, што існавалі ў той час — сьведчыць сам за сябе.

У спавядальні а. Ганарат рабіў тое, што павінен выконваць польскі сьвятар: цярпліва выслухоўваў чалавечую гаротнасьць, падымаў дух, заахвочваў да добрых імкненьняў; з дапамогай слова — дзяліўся верай і любоўю. Разам з тым а. Ганарат шукаў асабаў, вызначаных асаблівым харызматам да глыбокага з'яднаньня са Збаўцам і самаахвярнай службы людзям. У будучым яны станавіліся заснавальнікамі асабістых манаскіх супольнасьцяў, але пачыналі вельмі звычайна — іх не задавальнялі павярхоўныя адказы на пытаньні, якія ўпарта ставіла жыцьцё, жыцьцё людзей у Каралеўстве Кангрэсавым.

Як жа далёка знаходзяцца Варшава, Закрочым ці Новае Месца ад Падугі альбо ад Сан Джавані Ратондо. І час другі, і іншыя грамадзка-рэлігійныя варункі. Але дух падобны. Першым быў а. Ганарат, а потым — пасланьне фіялетавай стулы прыняў сьв. Леапольд Мандзіць і Падрэ Піо, стыгматык. Аб'ядноўвае іх адно: захапленьне Божай Міласэрнасьцю ў духу капуцынскага Францысканства; бо надта трывожнымі сталі клопаты чалавечага існаваньня.

БАЦЬКАЎШЧЫНА - ЯК ДАР І АБАВЯЗАК

Любоў да Бацькаўшчыны вынес а. Ганарат з роднага дома. Зацьвердзіла і ўзмацніла гэтую любоў сьмерць двух родных братоў, загінуўшых у Лістападаўскім Паўстанні, а ўласны шлях праз Цытадэль — гэты Крыжовы Шлях Палякаў — ня мог яшчэ больш не паглыбіць гэнае пачуцьцё. Бласлаўлёны балюча перажываў фізічную ліквідацыю суаічыньнікаў — спавядаў перад сьмерцю шмат засуджаных — і быў сьведкам паступовага зьнішчэньня манаскага ордэна; у 1863 годзе з 119 манахаў 62 падляглі пад розныя паліцэйскія рэпрэсіі: дваіх засудзілі на сьмерць, другіх саслалі ў Сібір, многія былі вымушаны ратавацца за межамі краіны. Помства з боку расійскіх уладаў ордэну, які не пажадаў пакінуць у цяжкія часы барацьбы грамадзянства, была бязлітаснай. Застаўшыхся манахаў разьмясьцілі спачатку ў трох манастырох, потым — у двух, а ўканцы дзейнічаў толькі адзін зь іх. Манастыры сталі падобныя да вязьніцаў, бо знаходзіліся пад пільным наглядам жандармаў; манахі ж ня толькі не былі вольнымі іх пакінуць, але і ня мелі магчымасьці займацца, як калісь, пастырскай дзейнасьцю за межамі манастыра. Забаранялася чытаць казаньні і прымаць паслушніцтва. Гэта была хітрая ізаляцыя ад народу — бяз выплаты кошту ўтрыманьня ў штрафных установах. Але гэтая хітрасць не ўлічыла аднаго — а гэта мае месца і сёньня: ня ўзяла на ўвагу

Ян Павел II у Варшавскім касцёле Братоў Меншых Капуцынаў пры саркафагу з сэрцам Яна III Сабескага (17. VI. 1983)

магчымасьць узьдзеяньня праз спавядальню. Магчымасьць, што можа звязаць памостам справы чалавечыя і божыя, справы асабістыя і калектыўныя. А гэта была ў той час вялікая магчымасьць. Як Крашэўскі, Ажэшка і Сенкевіч стараліся праз літаратуру ўзрушыць народнае сумленьне — так і а. Ганарат клапаціўся ў спавядальні аб тым, каб набажныя людзі не замыкаліся ў вежах са слановай косьці, сімвалізуючых уласную дасканаласьць, але і ўласнае асьвячэньне трактавалі як службовае. Новыя супольнасьці, утвораныя зь яго дапамогаю, атрымлівалі ад яго акрэсьленьня грамадзкія заданьні.

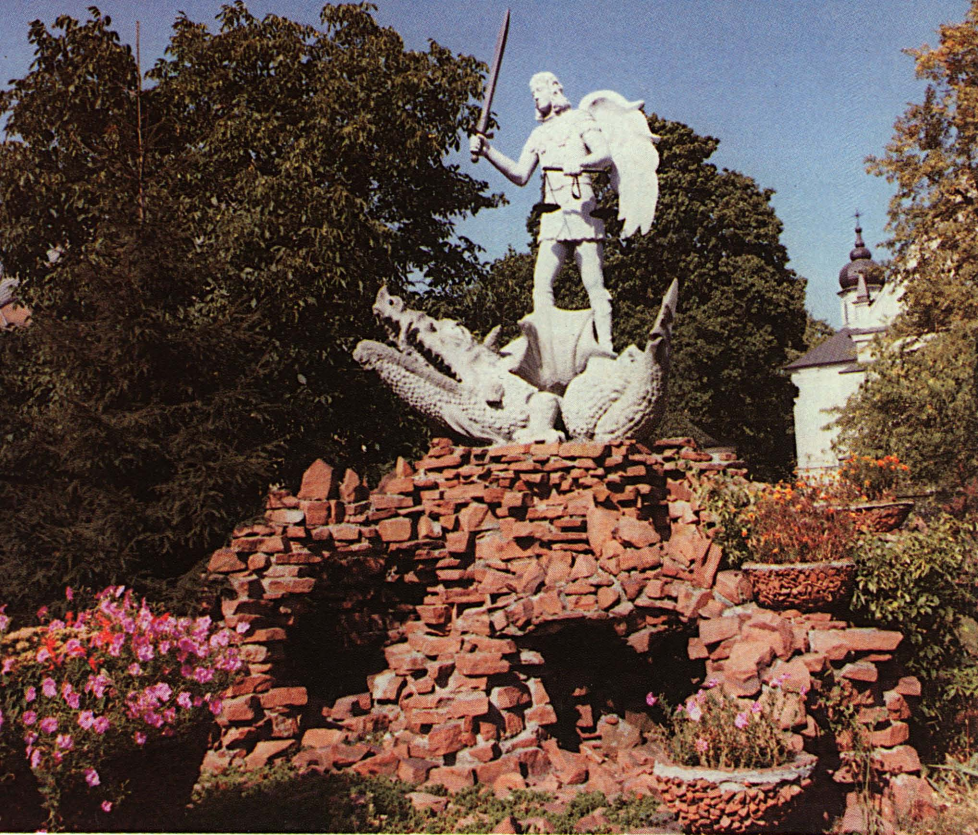
Не далучаючыся ні да аднаго зь незалежных падпольяў, а. Ганарат праводзіў сваеасабліваю падпольніцкую дзейнасьць, ствараючы асабістыя “грамадзкія атрады” са шчыра адданных сэрцаў, якія былі так патрэбныя Польшчы ў часы пасля паўстаньня і прад легіёнамі. Гэта было нават больш важна, чым праграма “арганічнай працы”; і гэта сапраўды было правільна, менавіта таму, што дабіцца незалежнасьці можа толькі тое пакаленьне, у якім максімальна прападзе эгаізм, а ўзрастуць ахвярнасьць і адданасьць. Калі Жэромскі разьдзіраў народныя раны, “каб не загіліся шрамы подласьці”, калі Сенкевіч паказваў — падгледжаныя ў будучыні — захапляючыя ўзоры творчых адносінаў, калі Ажэшка, абвяшчаючы “хвалу пераможцам”, першая акрэсьлівала тую праўдзівую думку, што найлепшы сродак выратаваньня цікаўнасьцяў ёсьць выратаваньне прынцыпаў, айцец Ганарат сваёй “ціхай канспірацыяй”, якой ён займаўся ў спавядальні, вяртаў тым прынцыпам месца ў людзкіх сумленьнях.

І асабліваю ўвагу тых сумленьняў звяртаў на грамадзкія праблемы. Бо яны — у часох гвалтоўнай індустрыялізацыі, у часох, калі адныя шпарка багацеюць, а другія трапляюць у вельмі гаротны стан,

ня маюць магчымасьці вызваліць сябе ад убогасьці і бяды — і чакаюць хуткай і пасьпяховай дапамогі. У сваёй грамадзкай дзейнасьці а. Ганарат устанавіў шчырае супрацоўніцтва з выдатнымі грамадзкімі дзеячамі, сярод якіх вялікае значэньне будзе мець знаёмства і сяброўства з Людзьвігам Гурскім, арыстакратам — цэлам і душою адданым Касьцёлу і грамадзкім патрэбам суайчыньнікаў. Супрацоўніцтва гэта пачалося яшчэ да часоў Лістападаўскага Паўстаньня і ўжо тады аказалася выніковым, бо менавіта тады а. Ганарат згадзіўся на адкрыцьцё першага дому сёстраў феліцыянак па-за Варшавай, а менавіта — у Цэранаве на Падляшшы, у маёнтку Гурскага. Больш таго, а. Ганарат падаўся туды асабіста, каб прысутнічаць пры адкрыцьці і пасьвяціць як дом сёстраў-манашак, так і дзіцячыя прытулкі і шпіталі для хворых.

На зацікаўленасьць і ўдзел у грамадзкіх справах а. Ганарата вялікі ўплыў аказала навука Касьцёла, а больш дакладна — лісты папы Лявона ХІІІ, энцыкліка якога — “*Regum novarum*” — не магла не адгукнуцца рэхам у жыцьці таго, хто так уважліва прыслухоўваўся да кожнага слова нашчадкаў сьв. Пятра. І ня дзіва, што асабліва востра ён адчуваў праблему грамадзкай справядлівасьці, бо ў справе Ізыдора Выславуха — калісьці гучнай і вельмі хвалюючай — заняў асабістую пазіцыю, што адасобіла яго ад большасьці — вялікадушную і праўдзівую.

Выславух, які ў 1893 годзе пачаў манаскае жыцьцё, спачатку ў супольнасьці а. Ганарата, Братоў Слугаў Марыі, потым — амаль па духоўнаму ўмяшаньню перайшоўшы да капуцынскага ордэну, у 1908 годзе з Ордэна выходзіць, і нават парывае з Касьцёлам; безумоўна, гэта была нязвыклая асоба. Ён належаў да шэрагу тых нястрымлівых постацяў, якіх шмат зьявілася ў Еўропе ў канцы прайшоўшага стагодзьдзя

Герб Бела́й Падляска́й зь відам на касьцёл сьв. Ганны

і якія ўжо тады марылі аб тых рэчах, якія толькі сёння, на II Ватыканскім Саборы, былі абвешчаны Навучаючым Касьцёлам: аб тым, што Касьцёл павінен быць Касьцёлам убогіх, што трэба парваць сувязь, злучаючую Касьцёл з тронам; што факт галечы адных каталікоў і багацьця другіх — несправядлівасьць, якую трэба скасаваць.

Тым прапаведнікам, відавочнай зараз, евангелічнай засновы — даводзілася па-рознаму. Некаторыя можа нават і забыліся, што не прыстойна ў евангелічнай кельлі змагацца мала падобнымі да евангелічных сродкамі. А некаторыя зусім адыйшлі ад Касьцёла, да

іх далучыўся і Выславух, вядомы таксама як а. Антоній Шэх. Але гэты разрыў быў зусім не патрэбны. Тым больш, што грамадзкае заангажаваньне Выславуха знаходзіла падтрымку з боку такіх касьцельных дзеячоў, як абп. Эдвард Рон, абп. Юзэф Тэадаровіч, бл. абп. Ежы Матулевіч і бп. Марыян Гульман. У выключна цяжкай сітуацыі аказаўся а. Ганарат; ён жа меў надзею на тое, што Выславух, поўны запалу, стараннасьці і энергіі, возьме пасля яго на сябе духоўнае кіраўніцтва над супольнасьцямі; а здарылася інакш. Тым больш, што адыход Выславуха выклікаў ажыўленьне ўсіх тых, хто ўжо раней ня быў прыхільнікам дзейнасьці а. Ганарата. Аднак Блаславёны застаўся спакойным і ніколі не паказаў ані ценю жалю адносна Антонія Шэха, адносна таго, што той яго расчараваў, што праз яго прыйшлося спазнаць пэўныя прыкрасьці; бо разумеў, што віна за адыход ляжыць ня толькі на Выславуху.

Справа Выславуха цягнулася яшчэ доўга, і падчас беатыфікацыйнага працэсу павярнулася як абвінавачваньне супраць самога а. Ганарата. Але Касьцёл — як гэта звычайна бывае — здолеў быць панад усім гэтым, не паддаўся слабасьці многіх структураў і заўважыў праўдзівую большасьць, аб чым сьведчыць акт ад 16 кастрычніка 1988 года. І вельмі добра, што кіраўніком евангелічнага пасланьня выступае не чалавечая слабасьць, а хутчэй замкнёнасьць у сабе, пошук праўды і любові. І таму менавіта ў а. Ганараце, а не ў яго абвінаваўцах знаходзіць Касьцёл сумленнага супрацоўніка ў справе будаваньня новай цывілізацыі, цывілізацыі любові.

Блаславёны жа ва ўсіх гэтых выпрабаваньнях не згубіўся, але аказаўся надзвычай вялікадушным. І хаця шмат пакутваў, нікому аб тых пакутах не распавядаў і не жаліўся, наадварот — стараўся зразумець і растлумачыць сваіх праціўнікаў. Заўсёды быў далёкі

ад якіх хаця прэтэнзіяў, нават не размаўляў аб дамаганьнях і нянавісьці. Заставаўся бліжкім да кожнага патрабуючага дапамогі, адчуваў сябе роўным да іх братам, ці нават іх слугой. Як жа гэта надзвычай важна для нашых часоў, калі тэрарызм, грамадзкая агрэсія і нянавісьць здабываюць усё шырэйшае поле дзейнасьці, калі чалавек сапраўды стаў так мала значыць.

А. Ганарат цалкам выражаўся і ў адным, і ў другім — і ў ціхай і карпатлівай падрыхтоўцы польскіх кадрў рэлігійных, і ў сьмелай абароне самаахвярнага грамадзкага працаўніка, які згубіў — на жаль — арыенцір. Гэта можа мець месца. Бо Блаславёны меў глыбокае разуменьне праўды і ведаў, што Бацькаўшчына — гэта ня толькі дар, але і абавязак, які часта прыходзіцца выконваць праз цяжкія выпадкі. Не дачакаўся ён вольнай Польшчы, хаця зрабіў для яе ўсталяваньня шмат. І дзейнасьць гэтая прыносіць плоды аж да сёньня.

НОВЫЯ МАНАСКІЯ ЗГУРТАВАНЬНІ

Разьдзелы Рэчы Паспалітай аказалі паважны ўплыў на зьмены ў рэлігійных стаўленьнях яе грамадзянаў; тое самае можна сказаць і аб напалеонаўскіх войнах, і аб паўстаньнях. У гэтым выпадку ясна не акрэсьлены той накірунак, у якім пайшлі зьмены, бо вельмі часта гэта залежала ад характару дэцызіяў. Але дакладна можна заўважыць, што ў цяжкіх варунках рэлігійныя практыкі набываюць як бы асаблівую моц; не заўсёды гэта мае дачыненьне да галіны маральнасьці, бо яна адзначаецца пэўнай незалежнасьцю ад вонкавых акалічнасьцяў. Аднак можна з упэўненасьцю сказаць, што ў канцы ХУІІ і першай палове ХІХ стагодзьдзяў шмат чаго зьмянілася ў рэлігійных справах, а яшчэ больш — у стане інстытуцыянальнага Касьцёла. Датычылася гэта таксама — а можа і раней за ўсё — стану ордэнаў.

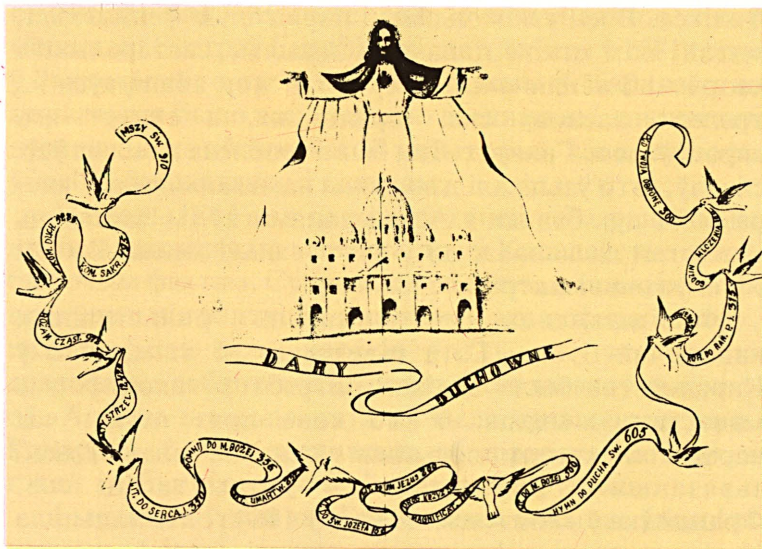
Бо ўжо тады можна было казаць аб крызісу манаскага жыцьця. На яго ўзьнікненьне мелі таксама ўплыў рэха французскай рэвалюцыі і больш выразны, чым заўсёды, працэс дэсакралізацыі грамадзкага жыцьця. Ордэн мусіў рабіць рэвізію аджыўшых структураў і выпрацоўваць новыя формы дзейнасьці і прысутнасьці. І капуцынскі Ордэн аказаўся ў даволі добрай пазіцыі, бо ў тыя цяжкія часы меў урад, які здолеў, пасьпяхова пераарыентаваць спосабы перадачы францысканскага пасьведчаньня.

Але той жа самы ордэн — не абмяжоўваецца толькі ўласным панадворкам. Айцец Бен'ямін Шыманьскі, а. Прохар Ляшчынскі, а потым і а. Ганарат былі тымі, хто зацікавіўся арганізацыяй манаскага жыцця, якое б абапіралася на новыя сродкі. Такая арганізацыя пачыналася даволі звычайна, бо ў засновы былі пакладзены пытаньні аб'яднаньня і любові. Першая справа злучалася з Сакрамэнтам Аб'яднаньня, другая — з дабрачыннай дзейнасьцю; і першая, і другая былі патрэбны для змучанага духу народу.

Для а. Ганарата ўсьведамленьне гэтых рэчаў было роўназначна пачатку дзейнасьці, асабліва таму, што вонкавыя варункі былі больш чым няпэўныя, а час праходзіў вельмі хутка. Спавядальня ж давала выключную магчымасьць распазнаваньня людскіх харызматаў, тым больш што ў капуцынскім касьцёле не бракавала ні спавядаючых, ні спавядаючыхся. У тыя часы шмат залежала ад кабетаў, яны складалі пераважную большасьць насельніцтва Каралеўства, бо вялікая колькасьць мужчынаў, прымаўшых удзел у паўстаньні, заплаціла жыцьцём, заключэньнем, сасланьнем ці эміграцыяй.

І жанчыны прымалі ўдзел у дзейнасьці рэлігійнай і грамадзкай з усёй самаахвярнасьцю, уласьцівай іх натуры; вялі дзіцячыя і сіроцкія прытулкі, дамы састарэлых і нават шпіталі. Вось да такіх адважных і руплівых дзяўчынаў і належала Сафія Трушкоўская, напачатку звязаная з Канфэрэнцыяй сьв. Вінцэнта, а з мая 1855 года — сяброўка Трэцяга Ордэна сьв. Францішка. Ужо пры тых варунках яна дапамагала пакінутым дзецям і вяла прытулкі пры вуліцы Мастовай. Яна карысталася духоўным кіраўніцтвам а. Ганарата. Зь яго згоды яна складае прыватныя шлюбы — перад Яснагурскім абразам, у дзень ахвяраваньня Маці Божай — 21 лістапада 1855 года.

З нагоды шчырага супрацоўніцтва з а. Ганаратам,

З ватыканскага архіву: духоўныя дары ганарацкіх супольнасцяў папе Піюсу XI(A)

капуцынскі касцёл стаў асабліва блізкім ёй месцам, а разам зь ёй таксама і дзецям, якіх яна туды прыводзіла на сьвяточную імшу і іншыя набажэнствы. У тым касцёле знаходзіўся ахвярнік, які пасьвяціў сьв. Фелікс з Цанталіцы, апыкун усіх дзеці. І нічога дзіўнага ў тым, што выхавацелька разам з выхаванцамі вельмі любілі маліцца перад гэтым алтаром, давяраючы ўсе выхаваўчыя праблемы Сьвятому Квэстару з Рыму. Гэтаму ж Сьвятому стане пасьвечаны і першы прытулак. А ў канцы, калі наўкол Служкі Божай Сафіі Трушкоўскай, якая ў будучым будзе вядома пад манаскім імем — Ангеля, аб'ядналася шмат дбайных кабетаў, жадаючых такім жа чынам служыць Богу і бліжнім, паўстане новы манастыр пад апекаю сьв.

Фелікса. Вось такім чынам і нарадзіліся феліцыянкi, мэтаі якіх стала дапамога дзецям, састарэлым і хворым. З кананічнага боку гэты сход абапіраўся на трэцюю заснову сьв. Францішка, а статут яго апрацоўвае а. Ганарат. Так было зроблена адносна ўсіх сходаў, што ўзьнікалі дзякуючы намаганьням а. Ганарата. А дух бедака з Асызі дапамагаў ім дасягнуць асабістай дасканаласьці ў выказваньні хвалы Божай і ў служэньні патрабуючым.

Феліцыянская супольнасьць разьвівалася надзвычай буйна. Гэта сьведчыць аб тым, што ў Каралеўстве была вялікая патрэба ў такой форме манаскага жыцьця. У яе лоне праз пэўны час нарадзілася контэмпляцыйная галіна, пачынаньні якой зьвязаныя з правядзеньнем урачыстасьці сьв. Францішка ў 1860 годзе. А калі ў 1864 годзе надыйшла ліквідацыя ордэна феліцыянак, яна не закранула частку клаўзурную. Сёстры з гэтай групы пасяліліся ў Ловічу, у такіх жа сёстраў бернардынкаў, а затым — у 1871 годзе атрымалі манастыр у Пшаснышу і пераехалі туды, зрабіўшы там самастойны ордэнскі дом пад назвай сёстраў капуцынак.

Сёстры жа феліцыянкi, пакінуўшы Каралеўства, вялі дзейнасьць на тэрыторыі Галіцыі, і асабліва ў Злучаных Штатах. Са сходам сьв. Фелікса з Цанталіцы было зьвязана ўзьнікненьне наступнага клаўзурнага ордэна. У сувязі з ліквідацыяй ордэнаў у Каралеўстве, дзьве з феліцыянак — с. Людзьвіка Мараўска і с. Анунцыята Лада — падаліся да Францыі, дзе атрымалі паслушніцтва ў сёстраў Францысканкаў ад Сьвятых Дароў, а адтуль рушылі да аўстрыйскай тэрыторыі, дзе далі пачатак двум самастойным манастырам ў Львове і Кэнтах. Тыя ордэны вядомыя і сёння пад назвай сёстраў Клярыскаў ад Вечнага Пакланеньня.

Манашкі тых трох жаночых сходаў падтрымлівалі

ордэнскі лад. Чацьвертай супольнасьцю стаў манастыр Сёстраў Серафіткаў, паўстаўшы ў 1881 годзе ў Закрочыму; а таму што ў тыя часы ў Каралеўстве немагчыма было весці яўную дзейнасьць, яны пачалі дзейнічаць на аўстрыйскай тэрыторыі, дапамагаючы ўбогім, састарэлым і калекам.

Нажаль 1864 год палажыў канец усім ранейшым плянам; ліквідацыя манастыроў у Каралеўстве стала балючым фактам. Суправаджалі гэтую падзею розныя праяўленьні гвалту, як і агульная атмасфэра тэрору, надышоўшая праз царскія ўлады — гэта магло спалохаць і зьбянтэжыць не аднаго з дзеячоў тых часоў. Але, на шчасьце, гэта ня мела дачынення да а. Ганарата, бо яго дзейнасьць абапіралася на веру, а гэтай глебы ніхто ня быў у стане парушыць.

І менавіта ў той час Блаславёны пачынае ўводзіць у жыцьцё ідэю ордэна аб скрытым жыцьці, якую манахі мала ўжывалі і якая давала магчымасьць інакш арганізаваць ордэнскае жыцьцё. Тэалёгічныя прадумовы гэтага выйшлі з прыкладу Хрыста і Марыі, а іх схаванае жыцьцё ў Назарэце становіцца ўзорам і стымулам. У тыя часы яшчэ ня ведалі “сьвецкіх інстытутаў” і таму а. Ганарат сваёй ініцыятывай як бы падрыхтоўваў глебу пад іх будучае ўзьнікненьне.

Першы сход скрытага жыцьця паўстае ў Закрочыму 2 лютага 1874 года; гэта былі Пасланьніцы Каралевы Сэрца Ісуса, большасьць зь якіх пойдучь працаваць настаўнікамі, што паўплывае на больш дакладнае вызначэньне мэты: выхаваўчая праца сярод занярдбаных стане галоўнай. Тая супольнасьць праз гады, ужо пасля другой сусьветнай вайны, пераўтвараецца ў сьвецкі інстытут!

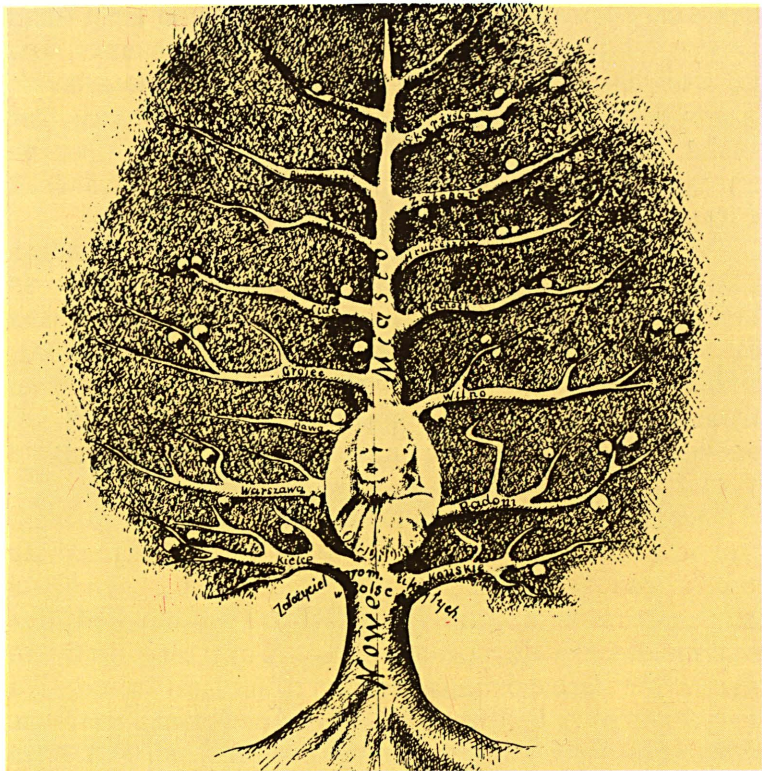
А чатыры гады пазьней, 7 кастрычніка будзе ўтворана супольнасьць Служкаў Найсьвяцейшай Марыі Бязгрэшнай, накіраваная на працу сярод

сялянскіх дзяўчатаў, шмат зь якіх імкнуліся служыць Богу. І таму супольнасьць гэтая буйна разьвівалася, выконваючы на вясковай глебе розныя заданьні — арганізацыю дамоў апекі, школаў, швальняў і ткацкіх майстэрняў, хрысьціянскіх заезных дамоў (безалкагольных), і нават крамаў, дзе не ашуквалі пакупаючых.

З 1858 года існаваў у Варшаве “Прытулак”, ці дом апекі для беспрытульных і занядбаных. Пры ім працавала шмат жанчынаў, якія пажадалі больш буйнога разьвіцьця грамадзка-дабрачыннай дзейнасьці і таму ў 1882 годзе стварылі сход сёстраў Францысканкаў ад Пакутуючых, удзельнікі якога займаліся дагляданьнем хворых у шпіталях і прыватных дамах, не забываючы, аб міласэрнасьці ў адносінах да кожнага пакутуючага.

Прасьледваньні Касьцёла даходзілі да нават сьмешных сітуацый, калі і такія простыя справы, як падрыхтоўка літургічнага ўбраньня, не маглі выконвацца звычайным чынам. І ў гэтых умовах 12 лістапада 1882 года ў Закрочыму паўстае новая ордэнская сям’я — Сёстры Вестыяркі Ісуса (Вестыяркі). Яны забяспечвалі сьвятыні — асабліва ўбогія — патрэбным убраньнем, праводзілі школы гафту, рыхтавалі маленькіх дзяцей да першага Сьвятога Прычасьця, клапаціліся аб разьвіцьці еўхарыстычнага культу і прапагандавалі набажэнства пакланеньня Сьвятым Дарам. Як бачым, а. Ганарат вельмі ўзбагаціў духоўны бок новага сходу.

Блаславёны быў вельмі чулы да ўсякай маральнай бяды, гэта абавязкова ўласьціва кожнаму добраму спавядальніку. Ён бачыў, якім маральным небясьпекам падвяргаліся простыя служачыя, пакутуючы праз багатых; убогія і гаротныя — яны ня мелі ніякай апоры з боку ўласнай сям’і. І таму 8 сьнежня 1884 года Блаславёны дае пачатак новаму сходу — Сёстраў

З ватыканскага архіву: духоўныя дары ганарацкіх супольнасцяў папе Піюсу XI(В)

Служачых Ісусу (Слугі Ісуса), да якога спачатку падаюцца менавіта служачыя, якія ў захаванні евангелічных парадаў знайшлі сваю ўласную мэту і мелі магчымасць — некалі досыць паспяхова, уплываць рэлігійна на сем’і сваіх работадаўцаў.

Ужо ў наступным годзе нарадзіўся Ордэн Сёстраў Дачок Найчысьцейшага Сэрца Найсвяцейшай Марыі (Сэрцанкі), які атрымаў свой статут у Закрочыму, першыя ўдзельніцы прыехалі зь Пецярбургу, а першы

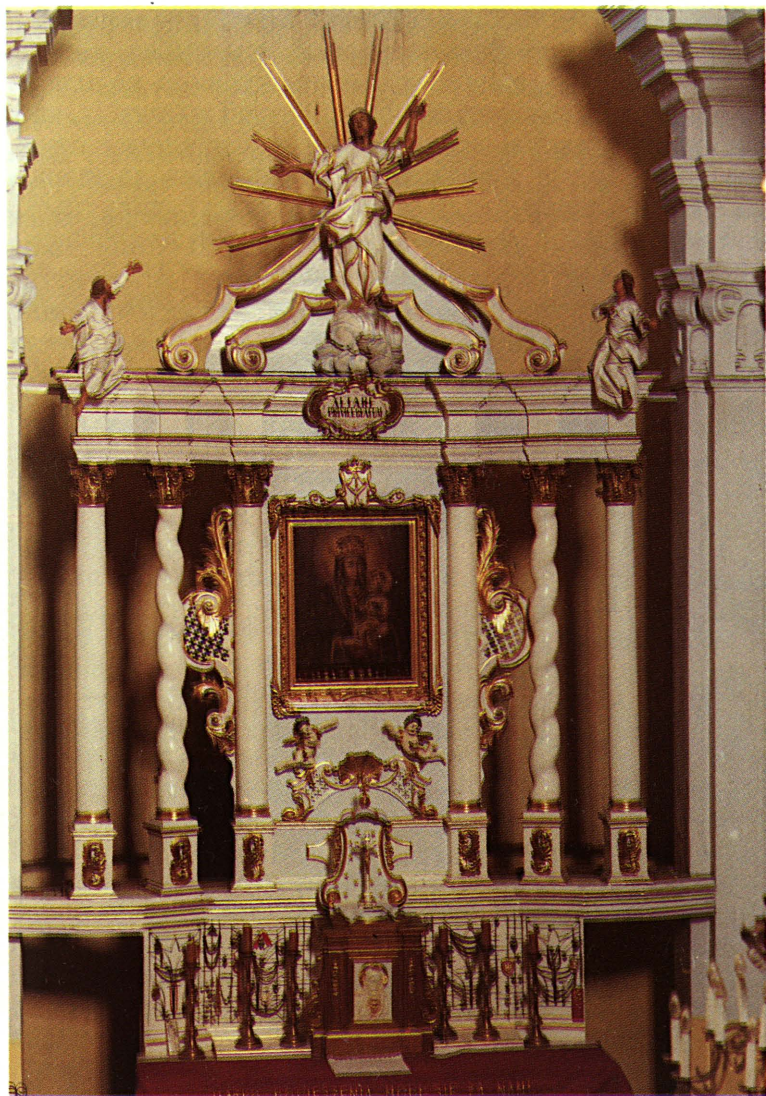
сход быў арганізаваны ў Вільні. Сэрцанкі мелі прад сабою шырокую прастору для працы; спачатку яны аб'ядналі вакол сябе галоўным чынам выхавацелькаў, а для іх царская імперыя стала як бы адтулкам, дзе была вялізарная патрэба ў настаўніках — як на тэрыторыі былой Рэчы Паспалітай, так і ў далёкай Сібіры, і нават у Манчжурыі.

10 сьнежня 1887 года была заснавана супольнасьць Сёстраў Найсьвяцейшага Імя Ісуса (Марылькі — ад імя сузаснавальніцы). Калыскай і гэтага ордэна стала асьвячэньне працы і клопаты па яе пошуку для тых, хто жадаў працаваць і ня меў магчымасьці знайсці працоўнае месца. Клапаціліся таксама аб забесьпячэньні людзкіх варункаў, што было нялёгка ў часы амаль нечалавечага характару працы.

Асабліва небясьпечнай была праца на фабрыках, дзе асяродзьдзе, у якім вымушаны былі знаходзіцца працаўнікі, было далёка ад хрысьціянскага ўяўленьня аб сумеснай працы. Адным з найважнейшых пытанняў для Касьцёла канца XIX стагодзьдзя было пытаньне евангелічнай адукацыі працоўнага класу. На гэтую патрэбу Блаславёны адказаў заснаваньнем у час урачыстасьцяў сьв. Францішка з Асызі 1888 года супольнасьці Малых Сёстраў Бязгрэшнага Сэрца Марыі (Фабрычнай). Яе абавязкам стала праца духоўнага адраджэньня працоўных людзей, а сродкам — прысутнасьць на фабрыках у якасьці працаўніцаў.

У тым жа самым годзе, на ўспамін Ахвяраваньня Маці Божай (21.XI) паўстане ордэн Сёстраў Падзячных Найсьвяцейшага Аблічча (Аблічанкі), мэтай якога адзьдзяка за людскія грахі, распаўсюджваньне шанаваньня Найсьвяцейшага Аблічча і выкананьне розных заданьняў у асяродзьдзях — занябаных у рэлігійным сэнсе.

У дзень Апекі Маці Божай, 10 лістапада 1889 года, у Закрочыму нараджаецца супольнасьць Сёстраў

Унутранае ўбраньне касцёла Братоў Меншых Капуцынаў ва
Ўлодаве-Архоўку

Дапамагаючых Чыстым Душам. Бо а. Ганарат надта добра ведаў таямніцы чалавечага сумлення, каб не ўзгадаць аб тых, якім грахі перашкаджаюць на шляху да Царства Нябеснага ён клапаціўся аб жывучых, каб пакутніцкія вынікі граху не цягнуліся яшчэ і па-за труной. Сёстры з дапамогаю сьпяшаліся да душаў убогіх — дапамагалі праз практыкі пакутныя, набожныя практыкаваньні і міласэрную дзейнасьць, такую як апека над хворымі, клопат аб беспрытульных. Да гэтага трэба дадаць і паварот да жыцця ва ўбостве.

Вельмі трывожнай праблемай была таксама праблема маральнай запушчанасьці дзяўчатаў у гарадох і мястэчках. Апосталы у тых умовах запрашае сёстраў з супольнасьці Дачок Марыі Бязгрэшнай (Непокалянкі), што была заснавана ў Закрочыму 21 лістапада 1891 года. Яны клапаціліся аб уласнай апецы над дзяўчатамі і стараліся зьмяніць грамадзкае асяродзьдзе ў хрысьціянскім накірунку — праз прыклад евангелічнага жыцця і катэхізацыю.

У апошнія гады (другой паловы XX ст.) мы часта чуем словы прызнаньня ў бок клубаў каталіцкай інтэлігенцыі. А пачатак усяго гэтага быў вельмі сьціплы. А. Ганарат быў перакананы ва ўзрастаючай ролі інтэлігенцыі ў грамадзкім жыцці і таму ён складае статут для сходу Сёстраў Суцяшальніцаў Найсьвяцейшага Сэрца Ісуса (Суцяшальніцы), што паўстаў у Новым Месце на Піліцы 19 марта 1884 года — давяраючы ім працу сярод школьнага юнацтва і ... уласна інтэлігенцыі. Сродкамі гэтай працы служылі правядзеньне чытаньняў, стварэньне бібліятэкаў, арганізацыя розных сустрэчаў на тэмы рэлігійныя, грамадзкія і культурныя. Ішла размова і аб клубах.

У тым жа Новым Месцы, 21 лістапада 1895 года будзе прызнана да існаваньня супольнасьць Служкаў Маці Добрага Пастыра (Пастыранкі), заданьне якіх было вельмі падобна да місіі сёстраў бязгрэшніц, аднак з асабістай увагай да апекі над занябданымі дзецьмі і згубленымі дзяўчатамі.

Заснавальніцкая дзейнасьць а. Ганарата не абмяжувалася толькі жаночымі супольнасьцямі, яна дала пачатак таксама двум мужчынскім ордэнскім сем'ям. Першая зьявілася ў Закрочыму 15 жніўня 1880 года і вядомая пад назвай Братоў Службы Марыі Бязгрэшнай (папулярна - Браты сьв. Ісуса). Іх праца мела дакладныя мэты: абуджэньне сярод вяскоўцаў і рамесьніцкіх сем'яў духа веры, заснаваньне і дзейнасьць розных працоўных майстэрняў, падрыхтоўка да жыцця ўбогіх хлопцаў — праз далучэньне іх да якой-небудзь прафесіі; словам — імкненьне да асьвячэньня людзкой працы!

Другая ж мужчынская супольнасьць была заснавана ва ўрачыстасьць Бязгрэшнага Зачацьця Найсьвяцейшай Марыі ў 1893 годзе, ужо ў Новым Месцы; гэта быў ордэн Сыноў Маці Божай Засмучонай (Долорысты). Іх мэтай была апека над рамесьніцкім і фабрычным юнацтвам і клопат аб пакінутых дзецях. Абедзьве гэтыя супольнасьці мужчынаў прымалі пэўны ўдзел у арганізацыі прафесійнага навучаньня на тэрыторыі Каралеўства і ўсёй Расіі.

На супольнасьці долорыстаў заканчваецца пералік і кароткае апісаньне ордэнскіх сем'яў, заснаваных па ініцыятыве Блаславёнага і пры яго дапамозе, яны існуюць нават і сёньня. Аднак нельга забываць, што ў XIX стагодзьдзі такіх супольнасьцяў паўстала значна больш. І ня ўсе зь іх спраўдзіліся, а некаторыя проста выканалі свой абавязак і перасталі існаваць. Мы ня будзем іх разглядаць, але нельга не зьвярнуць увагу на пытаньне, якое натуральна паўстае ў нашай сьведомасьці: чаму а. Ганарат засноўваў такую вялікую колькасьць сходаў? Бо ў ранейшыя часы ў дзейнасьці ордэнаў мы не сутыкаемся больш ні з чым падобным?

Адказ даволі просты. Такі падыход быў прадыктаваны тагачаснымі вонкавымі варункамі. Там, дзе трэба ўлічваць канспірацыю, не магчыма працаваць зь вялікімі масамі. Бо нельга было меркаваць, што ад

увагі царскай “ахранкі” можна схаваць згуртаваньне, што налічвае тысячу членаў. Пры такой колькасьці немагчыма быць незалежнымі ад пэўных вонкавых структураў. Малыя жа суполкі лягчэй маглі схавацца, і больш таго — аказаліся вельмі аператыўнымі! Да гэтага належыць дадаць, што ў XIX ст. у людзкім жыцьці з’явілася шмат новага; утварыліся новыя асяродзьдзі, новыя ўмовы і не вядомыя да тых часоў сітуацыі. Гэта ўсё чакала на сваіх місіянераў і апосталаў, што добра зразумеў а. Ганарат, павярнуўшыся тварам да чаканьняў і патрэбаў людзей, імкнучыся да больш поўнага хрысьціянскага навучаньня нашага грамадства праз асьвячэньне розных асяродзьдзяў жыцьця і працы людзей.

Можна нават сказаць, што Блаславёны меў разуменьне зверху, ці што ня ўсе яго згуртаваньні вытрымаюць час выпрабаваньняў. Але ён таго не баяўся. Бо першым яго клопатам была спавядальня, а ўжо потым — прыватная карэспандэнцыя; ён ня мог прадбачыць усіх перашкодаў і ня меў магчымасьці ўсьцерагчы ад іх новыя ордэнскія сем’і. Але да сваёй справы Блаславёны заўсёды адносіўся з глыбокай верай і даверам да Божай Апекі.

Тым больш, што ўсе згуртаваньні абаяліся на трэці закон сьв. Францішка з Асызі і знаходзілі вялікую духоўную падтрымку ў багатай спадчыне Францысканцаў, не заўсёды поўнасьцю прачытанай у польскай рэлігійнасьці. А. Ганарат ахвотна карыстаўся прошлым вопытам Касьцёла, здолеў крытычна падыйсці да дзейнасьці ў розных краях і не баяўся перанесьці на родную глебу тое, што лічыў карысным.

Францысканская духоўнасьць — у акрэсьленьні Блаславёнага — неразрыўна звязаная з марыйнасьцю, і таму ўсе нанова паўстаўшыя ордэны былі пасьвечаны нейкаму дакладнаму таемству з жыцьця Хрыстуса і Яго Маці. Гэта было важна для а. Ганарата, бо ён імкнуўся найдакладней

прыстасаваць усе новыя галінкі да евангелічнага дрэва. А тое ў сваю чаргу ўжо мела свой уплыў на фармаваньне адпаведнай набожнасьці і разьвіццё ўласных традыцый: гэта дапамагала манахам і манахам лягчэй атаясаміцца з уласнымі ордэнскімі сем'ямі і стаць больш зразумелымі для асяродзьдзя.

Ідэяй а. Ганарата была арганізацыя новых ордэнаў, а адмова ад пэўных вонкавых структураў ранейшых часоў надавала гэтым ордэнам закрыты характар. Размова ішла аб ордэнскіх згуртаваньнях. І дзякуючы гэтым новаўвядзеньням Блаславёны стаў як бы папярэднікам сьвецкіх інстытутаў. Бо ордэнскім супольнасьцям закрытага жыцьця ён надаў троесную структуру прыналежнасьці. Сутнасным цэнтрам кожнага ордэна былі асобы “сумеснага жыцьця”, якія знаходзіліся разам, у малых суполках, карыстаючыся нейкай шылдай, прыкладна — школы, установы ці крамы. Яны складалі сталыя шлюбны і несьлі адказнасьць за існаваньне згуртаваньня. Другое кола складалі так званыя “аб'яднаньні”; удзельнікі якіх, знаходзячыся ў сваіх сем'ях, штогод аднаўлялі абяцаньні, засяроджваліся вакол гавеньня і другіх духоўных практыкаваньняў. Яны больш за ўсіх уплывалі на дынаміку апостальскага асяродзьдзя. Нарэшце трэцюю групу складалі “таварыствы”, якія звычайна не прымалі сталых шлюбаў і заставаліся сярод сьвецкіх. Прынамсі адзін раз за год яны адпраўлялі гавеньне і павінны былі браць за ўзор хрысьціянскае жыцьцё.

Відавочна, што такая арганізацыйная структура згуртаваньняў давала магчымасьць іх утойваньня. Яшчэ больш важна было тое, што такая ўласная структура ўзмацняла ўздзеянне рэлігіі на розныя асяродзьдзі. На жаль, з прычыны няшчырых даносаў і дэзынфармацыі — дэкрэтам Апостальскай Сталіцы ад 7.ІО.1908 года — удзельнікі аб'яднаньняў і таварыстваў былі выключаны з супольнасьцяў ганарацкіх.

ЧАЛАВЕК З СУПОЛЬНАСЬЦІ

Вялікая заснавальніцкая дзейнасьць а. Ганарата так прываблівае, што пераважае ўсё другое, зробленае Блаславёным. І, ў пазітыўным сэнсе, як бы кідае цень на яго асобу, а тым часам варта звярнуць увагу на тое, што адзначыла бы а. Ганарата як чалавека, што жыў незадоўга ад нашых часоў у акрэсьленых акалічнасьцях.

Жыцьцё а. Ганарата не было нейкім выключным, ён таго нават і не жадаў. Да гэта было і немагчыма, калі ўзяць на ўвагу тагачасныя варункі. Нікога, жывучага пад царскай уладай, жыцьцё не “расьпешчывала”. Але ад моманту вызваленьня з Цытадэлі а. Ганарат знайшоў для сябе апору ў моцнай веры. Яна вяла Блаславёнага па шляхах розных пошукаў і дапамагала прыйсьці да капуцынскага прыбрамка. Яна таксама дазволіла яму лепей зразумець сэнс манаскага жыцьця, вартасьць працы над самім сабою, прысутнасьць Божай любові. Урэшце рэшт яна вяла яго па шляхах адрачэньня, пасьвячэньня і супрацоўніцтва з Божай воляй. І таму Блаславёны з такім даверам “аддаўся” манаскаму жыцьцю, празмерна не задумваючыся аб спосабах будучай апостальскай дзейнасьці. Бо меў намер быць простым манахам, быў упэўнены, што манаскае жыцьцё само па сабе ёсьць найлепшы апосталят, пры ўмове, што яно паходзіць з глыбокай веры.

Кляўструм манастыра Братоў Меншых Капуцынаў у Любліне

Можа і знойдуцца біёграфы, якія пажадаюць манаскую постаць а. Ганарата зводзіць да так званага назірання, да і то — фармальнага. Але гэта было б, безумоўна, вялікім непаразуменьнем. Наадварот, Блаславёны захоўваў вернасьць ордэнскаму статуту і абяцанням; спрабаваў выконваць кожнае правіла і ўказаньне, але — не дзеля іх саміх, бо ён ня быў іх нявольнікам. Дасе тэму для размовы надзвычайнае пасьведчаньне ў брацкім дыялогу, які блаславёны вёў зь генэральным інспектарам ужо ў дваццатым стагодзьдзі.

Вернасьць манаскім правілам была для Блаславёнага сродкам асьвячэньня і апостальства, а таксама, што можа здацца чымсьці правакацыйным — тая вернасьць была для яго сродкам духоўных зьберажэньняў, якія маглі быць выкарыстаныя ў

У час приватнай аўдыенцыі 28.ІІІ.1988

рознай дзейнасьці. І такіх запасаў ніколі не было замнога, асабліва для а. Ганарата, які большасьць свайго жыцця мусіў працаваць у незапайздросных умовах. На працягу апошніх 52 гадоў жыцця ён быў у пэўнай ступені пазбаўлены асабістай вольнасьці і магчымасьці карыстацца такімі сродкамі, якія нават пад расійскай царскай уладай для некаторых былі дасягальнымі. Аднак Блаславёны ніколі ня падаў духам! Такая ўжо мусіла быць яго вера. Ён добра разумеў значэньне і ўбогіх сродкаў ва ўяўным прымяненні. А духоўную і псіхічную моц выкарыстоўваў ня дзеля барацьбы за вонкавую вольнасьць, а дзеля працы ў такіх акалічнасьцях, у якіх яму выпадала жыць. Гэты ўнутрана нязломны чалавек меў магчымасьці, каб здзівіць сьвет, тым больш, што знайшоў вельмі пасьпяховы спосаб проціпаставіцца злу, зрабіцца паказальнікам шляху пры надзвычай ухабістай дарозе; быў далёкі ад якой хаця нянавісьці, ачарсьцьвеньня сэрцам і паданьня духам.

А цяжкасьцяў яму не бракавала; ён быў пазбаўлены звычайнай і пэўнай інфармацыі, кожны яго кантакт з акружэньнем быў пад пільным наглядам, часта не хапала простых сродкаў існаваньня. У такіх варунках ён меў права паддацца слабасьці і адрачэньню. Але гэтага ня здарылася. Бо ён добра разумеў сваю няўмеласьць і недасканаласьць, але з гэтай прычыны яшчэ больш даверліва прымаў прысутнасьць у сваім жыцці крыжа. Гэта быў для яго найпэўны знак вернасьці Хрысту. А крыж Ісуса ён не аддзяляў ад уласных пакутаў і не жадаў гэтага рабіць. Пакуты прымаў роўна са спакоем.

Пакутаваў ад інтэрніраваньня, ад забароны нармальных сувязяў паміж людзьмі, ад немагчымасьці звычайнага духоўнага пастырства. Зрэшты, тое інтэрніраваньне было, уласна кажучы, сьмяротным прыгаворам для ордэна. Вялікія прыкрасьці былі ў а.

Прыватная капліца Сьвятога Айца ў Ватыкане

Ганарата ў сувязі з марыявіцкімі незразумеласьцямі. Балючымі мусілі быць для яго падазрэньні, паходзячыя з розных бакоў, і нават з такіх месцаў, адкуль а. Ганарат меў права спадзявацца на дапамогу і падняцьце духу, а тымчасам менавіта адтуль даходзілі найбольш прыкрыя абвінавачваньні.

Зразумела, гэта ўсё было нялёгка пераадольваць, але ці ж была другая магчымасьць? Ці ня мусіў узгадваць тое, чаму вучыць Кальварыя? Бо Блаславёны ня быў адзін. Моц яго падтрымліваў Бог, дапамогу а. Ганарат знаходзіў і сярод людзей, бо ня ўсе былі супраць яго! Таму і здолеў зразумець выключнае значэньне праўдзівага з'яднаньня з Богам, а ў Богу — зь людзьмі. Выяўляў гэта на малітве, паглыбляўся ў яе падчас сьвяточнай Імшы, нагадваў пры трэбах, ажыўляў сярод розных прыватных

набажэнстваў, а асабліва — у час пакланення Найсввяцейшаму Сакрамэнту. Яго жыццё становілася паступовай малітваю, а малітва — жыццём! Дапамагала яму ў гэтым Найсввяцейшая Маці разам з Францішкам з Асызі.

У гэнай духоўнай супольнасці было шмат месца для чалавека. Гэта дапамагала самому Блаславёнаму, а сваім прыкладам ён як бы заахвочваў усіх да сумеснага ўдзелу ў Божых справах, да з'яднання. Ён казаў аб гэтым усёй сваёй дзейнасцю, мы маем магчымасць прачытаць аб гэтым у яго лістах; дастаткова звярнуцца да яго кніжкаў, брашураў, казанняў, вялікай колькасці старонкаў рукапісаў, а асабліва — да духоўнага дзённяка. Блаславёны шмат пісаў, бо гэта большую частку яго жыцця была адзіная магчымасць вонкавага ўздзеяння. Сябры здолелі надрукаваць вельмі нязначную колькасць твораў, але тысячы старонкаў засталіся ў рукапісах. Ганарат ня быў прафесійным стылістам, ня быў занадта знаёмы з прыгожай літаратурай, аб чым сьведчыць яго крытычная адзнака твораў Генрыха Сенкевіча, яго аднагодка і суайчыньніка. Але Блаславёны, калі карыстаўся напісаным словам, дбаў не аб літаратуры. Пісьменьніцтва ў яго жыцці адыгрывала чыста службовую ролю, было інструментам з'яднання, стварэння супольнасці — з Богам і паміж людзьмі!

Такой жа мэце служылі ордэнскія згуртаваньні. Так было і зь яго ўласным прызначэннем, хаця часам можа здавацца, што манаскае жыццё ёсць нейкая форма ізаляцыі, адыходу ад людзкіх справаў. Але гэта так толькі з аднаго боку. Усё залежыць ад таго, як глядзець на чалавечы лёс. З евангелічнага боку гледзячы, прызначэнне ордэнскае набліжае манаха да людзей, праз вызваленне яго ад адзінкавых сувязяў, якія звычайна перашкаджаюць і аддаляюць,

Каля труны бл. Ганарата найлепей усъведамляці новыя прызначэнні

Гарцэзскі зьлёт у Сярпеліцах (1881)

абмяжоўваюць яго цікаўнасьці і “любоў” адной, некалі ўўнай, асобай — і выключаюць усе другія.

Блаславёны Ганарат стараўся стварыць Божае асяродзьдзе. Ён — фактычна ізаляваны і аддалены — стаў бліжэй для ўсіх, і асабліва для тых, хто таксама жадаў далучыцца да адраджэньня грамадзкасьці. Дзякуючы гэтаму на пераломе XIX і XX стагодзьдзяў згуртавалася такое Божае асяродзьдзе: яго складалі бл. Ежы Матулевіч, бл. Альберт Хмялеўскі, бл. Юзеф Каліноўскі, Ангеля Трушкоўска, Юзеф Пельчар, Анеля Сялява, шматлікія супрацоўніцы і сумесныя фундатаркі а. Ганарата; да гэтага асяродзьдзя можна таксама залічыць сьв. Максіміліяна Кольбэ і шмат каго яшчэ.

Гэтае асяродзьдзе фарміраваў капуцынскі манастыр, тысяча сёстраў і братоў са згуртаваньняў а. Ганарата, дачкі і сыны духоўныя Блаславёнага. І ў гэтым стварэньні Божага асяродзьдзя а. Ганарат аказаўся прарокам, бо адчуў, што найвялікшай пагрозай для пакаленьняў, якія прыходзяць, зьяўляецца спроба пазбавіць іх спадчыны, спроба адарваць чалавека ад супольнасьці, спроба пазбаўленьня яго памяці. Бо асірацелы, адзінокі чалавек ня будзе здольны даваць пасьпяховы адпор якой хаця пагрозе, ня будзе мець магчымасьці выканаць сваё чалавечае прызначэньне.

Якое важнае значэньне мае адкрыцьцё, ці напамін аб ролі Божага асяродзьдзя, што абাপіраецца на веру і любоў; адкрыцьцё, за якое мы павінны быць удзячнымі а. Казьміньскаму. Але а. Ганарат зрабіў яшчэ больш: ён накіроўвае нас да сумеснай адказнасьці за лёс гэтага асяродзьдзя. Бо іначай чалавек можа зрабіцца безабароннай ахвярай усеагульнага зьняволеньня і адчужэньня.

ПАСЛАНЬНЕ А. ГАНАРАТА

А. Ганарат памёр 16 сьнежня 1916 года, калі яшчэ бушавала сусьветная вайна. Потым наступіў спакой, а ў хуткім часе грывнула новая вайна, і зноў — спакой. Нам цяжка прадбачыць, у якім кірунку будзе рухацца будучыня. Мы нават ня ведаем у якой ступені гэта ад нас залежыць. Але ў тым, што залежыць, мы перакананыя. Бо аб гэтым гаворыць нам духоўны вопыт Блаславёнага, спадчына якога аказалася надта трывалай — яна назаўсёды ўпісана ў дзейнасьць Касьцёла і ў жыцьцё чалавека. Заданьнем для кожнага пакаленьня з'яўляецца адкрыцьцё гэтага набытку, уважлівае прачытаньне яго пасланьня і здольнасьць ім карыстацца.

Да такога падыходу ўпаўнаважвае і заахвочвае бэатыфікацыя а. Ганарата, якая мела месца ў Рыме, 16 кастрычніка, у дзень нараджэньня Блаславёнага і ў дзесятую гадавіну выбара папы Яна Паўла II, які зрабіў гэты акт.

Пацьверджаньнем слухнасьці такой паставы служыць адраджэньне ў Польшчы капуцынскага ордэна і разьвіцьцё ганарацкіх згуртаваньняў. Мяркуючы па-людску, гэта не было відавочным, Расійскі захопнік, прыгаварыўшы ордэн да вынішчэньня, прадказваў, што манастыр ў Новым Месцы ў хуткім часе стане труной Братоў Меншых Капуцынаў. Аднак да таго не дайшло: было там месца на Гефсімань і Кальварыю, але не на труну. Дзесяцігодзьдзі ўжо не пануе дынастыя Раманавых,

Падляшша паўстаюць новыя капуцынскія манастыры: у Серпеліцах, Блодаве-Архоўку і... ў Белай Падляскай!

Тое самае можна сказаць аб ганарацкіх згуртаваньнях, якія дзеляцца евангелічным пасьведчаньнем зь людзьмі ўсіх кантынентаў. Сёньня, акрамя расійскай тэрыторыі, яны дзейнічаюць у Швэцыі, Бельгіі, Італіі, Канадзе, Злучаных Штатах, Бразіліі, Намібіі, Руандзе, Кеніі, Лібіі і Аўстраліі. Маючы шматлікія абавязацельствы і вялікую прастору для працы, усе яны не забываюць аб сваім асабістым абавязку адносна радзімы і суайчыньнікаў. Бо дужа важна, каб евангелічны парадак панаваў ва ўласным доме.

Вельмі многа яны выносілі з дому, яго шчырая атмасфэра заўсёды дапамагала пераадолець усе слабасьці. Нярэдка яна палягчала адкрыцьцё і разьвіцьцё Богага асяродзьдзя ў такія часы, і ў такіх варунках, у якіх даводзілася жыць! Гэта блізка да біяграфіі а. Ганарата, але ён зрабіў больш: бо ён падказаў за некалькі дзесяткаў гадоў перад II Ватыканскім Саборам, якую ролю ў Божых планах збаўленьня выконваюць знакі часу. Варта трохі папрацаваць, каб гэтую падказку адчытаць, і варта пастарацца, каб выкарыстаць яе ў жыцьці.

Блаславёны Ганарат нейкім чынам рабіў гэта зусім звычайным спосабам, не нэрваваўся, калі адчытваньне знакаў часу патрабавала вялікіх клопатаў, і ніколі яго не адпуджвала перспектыва выкарыстаць гэтыя знакі. Так заўсёды робіць умелы настаўнік і рэчавы практык. А Валадар, які ведае нашыя мысьлі, жаданьні і намеры — ня мае звычайу пакідаць надоўга ў самоце таго, хто яму давяраецца. Аб тым даведаўся а. Ганарат ад Ісуса і Маці Божай, жыўшых таямніча ў Назарэце. Да такіх заключэньняў — па кручаных сьцяжынках чалавечай мысьлі — правадзіў яго сьв. Францішак. Гэта была тая самая

Касьцёл Братоў Меншых Капуцынаў у Сярпеліцах

школа, але, на шчасьце, вучань аказаўся досыць пільным. І сур'ёзна вучыўся, як быць сьвятым, і ўпарта практыкаваўся, каб найлепш выканаць сваю ўласную місію!

І ў выніку — з вучня пераўтварыўся ў сімвал; сімвал выключна выразны і пераканаўчы для вялікай колькасьці людзей. Такім было яго жыцьцё да сьмерці, такім яно і засталася пасля яе. Як служыў, так і служыць а. Ганарат справе зьяднаньня. Бо ён з тых, якія набліжаюць, зьвязваюць і аб'ядноўваюць нават пры сваёй труне. І ў гэтым ёсьць вялікая моц, таму што вынікі першароднага граху можа найбольш і відавочныя ў той лёгкасьці, зь якой людзі рвуць сваю сувязь з Богам і сварацца паміж сабою. І не імкнуцца да прымірэння.

Тым лепей зразумейма веліч рашэньня, якое прынялі польскія біскупы з кардыналам Стэфанам Вышыньскім на чале, зьвярнуцца напярэдадні дня Тысячагодзьдзя Хрышчэньня Польшчы да ўсіх каталікоў у сьвеце з запытам прыняць удзел у гэтым узнясенні хвалы. Такое вялікае сумеснае сьвята было б немагчымым без папярэдняга прымірэння са ўсімі — і з тымі, нават, адносна якіх маглі б існаваць нейкія аб'ектыўныя падставы да розных прэтэнзіяў.

Тая ініцыятыва павольна разьвівалася і ўдакладнялася. І за два месяцы перад Асызскім Днём Малітваў аб спакою (27.X.1986) якому паклаў пачатак Сьвяты Айцец Ян Павел II, да Польшчы прыбыла дэлегацыя нямецкіх біскупаў, якая прывезла адказ на папярэдні заклік біскупаў польскіх. Па дарозе на Ясну Гуру, 25 жніўня 1986 года, абедзьве дэлегацыі, і нямецкая, і польская, пад кіраўніцтвам кардыналаў Юзэфа Глемпа і Юзэфа Гарнера — затрымаліся пры труне а. Ганарата ў Новым Месцы. Іначай і не магло быць. Бо як жа можна было б думаць аб шчырым прымірэнні паміж народамі, а тымчасам ня

Сустрэча каля труны а. Ганарата ў Новым Месцы, 25.УІІІ.1986

ўкленчыць перад тым, хто так многа зрабіў, і ў такія часы, для падтрыманьня сапраўднай еднасьці і супольнасьці ў духу веры і любові? Гэта красамоўна падкрэсліў у сваёй прамове біскуп зь Эсэнэ, цяперашні кардынал Францішак Хэнгсбах.

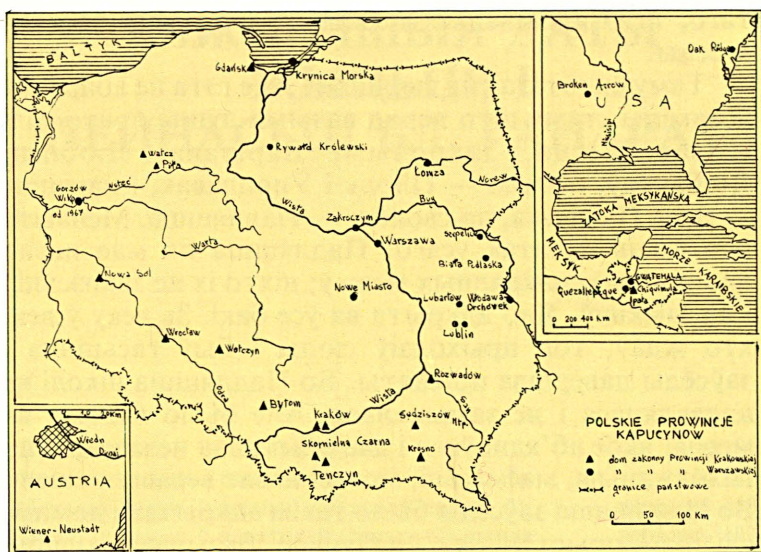
У тым жа 1986 годзе мусіў адчуваць сябе вельмі зьбянтэжаным сын Пётры Бернардоні, калі ля яго труны сабраліся шматлікія прадстаўнікі найвялікіх рэлігіяў сьвету, каб сумесна памаліцца аб спакою, аб узаемным разуменьні і духоўнай еднасьці! Сярод іх быў і сам папа, нашчадак Інакенція III і Ганоріюша IV, Вікарыі Хрыстуса, Сьвяты Айцец Ян Павел II!

Напэўна яшчэ больш вялікая неспадзяванасьць прыйшла да сына Стэфана Казьмінскага, калі ля яго

*Папа Ян Павел II абвяшчае дэкрэт аб гераічнасці добрадзеянняў
а. Ганарата (16.ІІІ.1987)*

труны ў Новым Месцы сустрэліся біскупы нямецкія і польскія. Можа быць, ён задумаўся аб тым, зь якой прычыны гэта здарылася? Нагадаў еўхарыстычныя ахвяры, меркаваньні і малітвы, гадзіны, праведзеныя ў пакланеньні і дні засяроджваньня, адрачэньня — з пастановамі добрасумленнага выкананьня, з дысцыплінай і крыжовымі шляхамі. Узгадаў шматлікую практыку, цяжкасці і ахвяры: хваробы, заключэньне, паўвекавую няволю, бязьлітаснасьць з боку некаторых асяродзьдзяў, зьбянтэжанасьць з-за марыявітаў, нясталасьць пэўных спавядаючыхся,

Польская правінцыя капуцынаў у 1983 годзе

уласная слабасць, абвінавачваньні, дайшоўшыя нават да Апольстальскай Сталіцы; але ж урэшце рэшт усе гэтыя народныя, чалавечыя пакуты — звычайныя! І ён толькі гэта самае перажыў.

Пры выпадку зрабіў рахунак добрасумленнасьці са сваіх абавязкаў і працы. Быў манахам і сьвятаром. Выконваў абавязкі гвардыяна, абавязкі сакратара і дэфінітара правінцыяльнага, кіраўніка трэцяга ордэна і генеральнага камісара капуцынскага ордэна. Заснаваў вялікую колькасьць згуртаваньняў, чытаў казаньні, спавядаў тысячы людзей, пісаў кнігі і лісты. Не было такой людзкой справы, якая бы ня мела да яго дачынення, і якую б ён не стараўся зрабіць у духу службы. Аднак яму цяжка было знайсці тлумачэньне

таго, што адбывалася перад яго труной у Новым Месцы.

Таму ён гэтага і не вырашаў. Але гэта не абарвала ўспаміны, таму што перад вачыма душы праходзілі Новае Месца, Закрочым, Варшава, Люблін, Любартаў, потым — Плоцк і Ўлоцлавак, і нарэшце — Бела Падляска, па-свойску — Падляшша. Менавіта яно ёсць пачатак усяго. Падляшша ня мае нават прыродных, дакладных межаў; ніхто іх не закрэсьліў і не замкнуў. Яно адкрыта ва ўсе бакі. Зь веку ў век, хто ждаў, той прыходзіў сюды і быў гасьцінна і заўсёды даверліва прыняты. Бо Падляшша ніколі не аддзялялася і не замыкалася. Але было вядома як месца, якое аб'ядноўвае і дае прытулак незалежна ад паходжаньня, маёмасьці, мовы і нават веравызнаньня. Бо Падляшша заўсёды было такім адкрытым домам, які дае прыстанішча, пачуцьцё бясьпекі і цяпло чалавечай дабрыні.

І, узгадаўшы аб гэтым, Блаславёны Ганарат задумаўся нарэшце аб самой бэатыфікацыі, якая яго так кранула. Ён, што раней так добра разумеў знакі часу, зараз меў пэўныя цяжкасьці ў тлумачэньні гэтага здарэньня. Не выдавалася раней мець тытул хвалы, да гэта было б і сьмешна яму. У Божых плянах ён шукаў больш глыбокі сэнс, выконваў прызначаныя абавязкі, бо на Божай ніве ёсць так многа прастора для працы. І ў канцы ён таксама падпарадкаваўся воле Бога, які, відаць, спадзяваўся, што Ганарат Казьмінскі будзе і далей выконваць сваю місію на зямлі, але ў гэтым выпадку — ужо як Блаславёны. Як добры гаспадар, што стаіць на парозе свайго адкрытага дому і запрашае ўсіх вандруючых па зямлі — каб падзяліцца зь імі верай, надзеяй і любоўю, шчодра і радасна — па францысканску...

ВАЖНЕЙШЫЯ ДАТЫ ЖЫЦЦЯ І ДЗЕЙНАСЬЦІ БЛ. ГАНАРАТА

Нараджэньне ў Белай Падляскай	16.X.1829
Хрост ў касьцёле сьв. Ганны	18.X.1829
Пачатак навукі ў першапачатковай школе	верасень 1835
Пачатак навукі ў павятовай (сярэдняй) школе	верасень 1837
Пераезд да Ўлоцлаўка	май 1840
Пачатак навукі ў Плоцку	верасень 1840
Конфірмацыя (атрымлівае імя Сыцяпан)	26.XII.1840
Атрымлівае пасьведчаньне аб заканчэньні гімназіі	27.УІ.1844
У Варшаве пачынае вучыцца ў Школе	
Прыгожых Мастацтваў	верасень 1844
Сьмерць бацькі - Стэфана Казьмінскага	2.IX.1845
Зьнявольеньне Вацлава ў Варшаўскай Цытадэлі	23.IV.1846
Унутраны пералом Вацлава	15.VIII.1846
Вызваленьне з заключэньня	21.III.1847
Зварот да Капуцынскага Ордэна	8.XII.1848
Пачатак паслушніцтва ў Любартаве	21.XII.1848
Першая ордэнская прафэсія	21.XII.1849
Студыя семінарыяўская ў Любліне	1849
Урачыстая ордэнская прафэсія ў Любліне	18.XII.1850
Працяг вучобы ў семінарыяўскай студыі ў Варшаве	1851
Пасьвячэньне ў духоўны сан у Варшаўскім касьцёле	
сьв. Крыжа	27.XII.1852
Зьяўленьне згуртаваньня Сёстраў Феліцыянкаў	21.XI.1855
Знаходжаньне ў Каляне і Ружанцы з нагоды	
лячэньня	1857
Надзвычайныя правамоцтвы адносна трэцяга	
Ордэна	30.01.1859

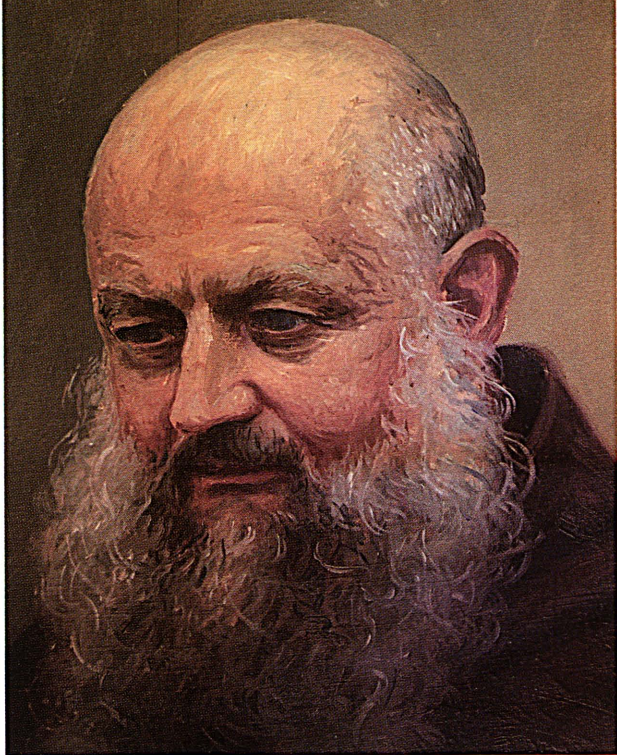
Выбраньне правінцыяльным дэфінітарам	18.УІІІ.1859
Наданьне чыну гвардыяна ў Варшаве	17.ІХ.1860
Узьнікненьне Сёстраў Капуцынкаў	4.Х.1860
Прысутнасьць пры экзекуцыі а. Агрыпіна Канарскага	12.УІ.1863
Прысутнасьць пры экзекуцыі ўдзельнікаў Народнай Рады	5.УІІІ.1864
Ліквідацыя манастыра ў Варшаве, пераезд да Закрочыма	28/29.ХІ.1864
Ліквідацыя супольнасьці сёстраў Феліцыянкаў	17.ХІІ.1864
Узьнікненьне ордэна сёстраў Пасланьнічкаў Найсьв. Сэрца Ісуса	2.ІІ.1874
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Служкаў	7.Х.1878
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Серафіткаў	8.ІV.1881
Узьнікненьне супольнасьці Францысканкаў ад Пакутуючых	26.ІV.1882
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Вестаркаў	12.ХІ.1882
Узьнікненьне супольнасьці Братоў сьв. Юзефа	15.УІІІ.1883
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Слугаў Ісуса	8.ХІІ.1884
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Сэрцанкаў	8.ХІІ.1885
Сьмерць маці - Аляксандры Казьмінскай - у Кракаве	18.УІ.1886
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Марылькаў	10.ХІІ.1887
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Фабрычных	4.Х.1888
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Аблічанкаў	21.ХІ.1888
Сьвятая Сталіца выдае дэкрэт аб супольнасьцях закрытага жыцьця - "Ecclesia Catholica"	9.УІІІ.1889
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Памагатых	10.ХІ.1889
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Непокалянкаў	21.ХІ.1891
Ліквідацыя манастыра ў Закрочыму. Пераход да Новага Месца пад Піліцай	8.УІ.1892
Узьнікненьне супольнасьці Братоў Долорыстаў	8.ХІІ.1893
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Суцяшальніцаў	19.ІІІ.1894
Пасада Генеральнага камісара Братоў Меншых Капуцынаў на тэрыторыі Расійскай Імперыі	3.У.1895
Узьнікненьне супольнасьці Сёстраў Пастыранкаў	21.ХІ.1895
Апрацоўка тэкстаў Імшы і трэбніка да ўрачыстасьці Маці Божай Чэнстахоўскай	1903
Заклік да справы народнага паломніцтва да Яснай Гуры	1906
Адазваны ад кіраўніцтва супольнасьцямі	23.ІV.1908

Адступніцтва а. Антонія (Ізydора Выславуха - Шэха)	28.УІІІ.1908
Бамбёжка ў Новым Месцы	27.Х.1914
Сьмерць бл. Ганарата ў Новым Месцы	16.ХІІ.1916
Пахаваньне	21.ХІІ.1916
Вылечваньне сястры Язэпы Дамінікі Мурашэўскай (Фабрычная) у Чэнстахове - праз хадайніцтва бл. Ганарата	2.УІІ.1926
Распачаты бэатыфікацыйны працэс	7.ІУ.1949
Кангрэгацыя па Сьвятых Справах зацьвердзіла творы бл. Ганарата	5.ІУ.1974
Эксгумацыя астанкаў бл. Ганарата і перанясеньне іх да бакавой капліцы касьцёла	10.ХІІ.1975
Дэкрэт аб гераічнасьці добрадзеяньняў бл. Ганарата. Справу прадстаўляў Я.Э. кс. кард. Андрэй Дэскур	16.ІІІ.1987
Апошняе паседжаньне кардыналаў і біскупаў, удзельнікаў Кангрэгацыі па Сьвятых Справах - па справе бэатыфікацыі. Справу падаваў Я.Э.кс.абп. Ежы Аблевіч	17.У.1988
Сьвяты Айцец - Ян Павел ІІ, у Рыме - абвяшчае а. Ганарата Казьмінскага, капуцына - Блаславёным	16.Х.1988

СПІС ІЛЮСТРАЦЫЙ

1. Унутранае ўбраньне касьцёла Братоў Меньшых Капуцынаў у Белай Падляскай	6
2. Манастыр Братоў Меньшых Капуцынаў у Белай Падляскай	7
3. Народнае мастацтва на Падляшшы	10
4. Будынак гімназіі ім. Юзефа Ігнацыя Крашэўскага ў Белай Падляскай (раней: Бельскай Акадэміі, а потым - Павятовай Школы)	11
5. Вежа старажытнага замку Радзівілаў у Белай Падляскай	11
6. Пакутніцтва ўнітаў у Пратуліне	14
7. Манастыр Братоў Меньшых Капуцынаў, усходняга абраду, у Любешаве	15
8. Аляксандра Казьмінская	19
9. Вацлаў Казьмінскі	20
10. Рукапіс бл. Ганарата	21
11. А. Ганарат Казьмінскі	23
12. А. Прохар Ляшчынскі і бл. Ганарат	24
13. А. Ганарат пры кельлі пустэльніка	26
14. Спавядальня а. Ганарата ў Новым Месцы	27
15. А. Ганарат у труне	28
16. Алтар сьв. Фелікса ў касьцёле Братоў Меньшых Капуцынаў у Варшаве, цалкам спалены падчас Варшаўскага Паўстаньня	31
17. Фігура Маці Божай Бязгрэшнай, пасьвечаная праз а. Ганарата ў Ружанцы (сёння знаходзіцца ў Адамполю, каля Ўлодавы)	34
18. Касьцёл Братоў Меньшых Капуцынаў у Закрочыму	38
19. Касьцёл і манастыр Братоў Меньшых Капуцынаў у Закрочыму	41
20. Манастыр Сёстраў Клярыскаў - Капуцынкаў у Пшаснышу	42
21. Родны дом Сёстраў Сэрцанкаў у Новым Месцы	42

22. Манастыр Братоў Меншых Капуцынаў у Новым Месцы	45
23. Грабніца а. Ганарата ў бакавой капліцы касцёла ў Новым Месцы, дзе астанкі знаходзіліся ад 1875 да 1988 года	45
24. Падрыхтоўка да смерці ідэйнага вязня	47
25. Ян Павел II у Варшаўскім касцёле Братоў Меншых Капуцынаў пры саркафагу з сэрцам Яна III Сабескага (17.VI.1983)	51
26. Герб Белай Падляскай зь відам на касцёл сьв. Ганны	54
27. З ватыканскага архіву: духоўныя дары ганарацкіх супольнасьцяў папе Піюсу XI(A)	59
28. З ватыканскага архіву: духоўныя дары ганарацкіх супольнасьцяў папе Піюсу XI(B)	63
29. Унутранае ўбраньне касцёла Братоў Меншых Капуцынаў ва Ўлодаве-Архоўку	65
30. Кляўструм манастыра Братоў Меншых Капуцынаў у Любліне	71
31. У час прыватнай аўдыенцыі 28.III.1988	72
32. Прыватная капліца Сьвятога Айца ў Ватыкане	74
33. Каля труны бл. Ганарата найлепей усьведамляці новыя прызначэньні	76
34. Гарцэрскі зьлёт у Сярпеліцах (1881)	76
35. Капуцыны ў час падзелу	79
36. Касцёл Братоў Меншых Капуцынаў у Сярпеліцах	81
37. Сустрэча каля труны а. Ганарата ў Новым Месцы, 25.VIII.1986	83
38. Папа Ян Павел II абвяшчае дэкрэт аб гераічнасьці добрадзейняў а. Ганарата (16.III.1987)	84
39. Польская правінцыя капуцынаў у 1983 годзе	85

МАЛІТВА АБ КАНАНІЗАЦЫІ

Ісус Хрыстос, што праз пасрэдніцтва служачых табе так шчыра адорваеш верных табе, удзялі мне ад ласкі Блаславёнага Ганарата..., аб чым прашу з даверлівасцю і пакорай, а вернага і стараннага слугу свайго, зрабі ласку, адары каронаю сьвятых дзеля памнажэння сваёй хвалы і карысці людзкіх душаў. Праз Хрыстуса, Бога нашага.

Амінь.

Хто атрымае ласку праз Блаславёнага Ганарата, будзьце ласкавы насласць паведамленьне на адрас:

231800 Рэспубліка Беларусь, Гродзенская вобласць, г. Слонім, плац Льва Сапегі, каталіцкі касцёл.

Па ўсялякія ж паведамленьні аб паломніцтвах і набаженствах ля гроба бл. Ганарата прапануем звяртацца па наступнаму адрасу: Klasztor Braci Mniejszych Kapucynów, Plac Wolności 19, 26-420 Nowe Miasto n/Pilicą, woj. Radom, Polska.

З Ї М Е С Т

Замест уводзінаў	3
З гісторыі Падляшша	5
Дом Казьмінскіх	17
Прызываньне францысканцаў	29
Апостальская дзейнасьць	37
Бацькаўшчына як дар і абавязак	50
Новыя манаскія згуртаваньні	57
Чалавек з супольнасьці	70
Пасланьне а. Ганарата	78
Важнейшыя даты жыцьця і дзейнасьці бл. Ганарата	87
Спіс ілюстрацыяў	91
Малітва аб кананізацыі	93

XV
Dyd

